

لایحه پروتکل حفاظت از تنوع زیستی الحاقی به کنوانسیون چهارچوب حفاظت از محیط زیست دریای خزر
ماده واحده پروتکل حفاظت از تنوع زیستی الحاقی به کنوانسیون چهارچوب حفاظت از محیط زیست دریایی دریای خزر به شرح پیوست تصویب و اجازه مبادله اسناد آن داده می‌شود.
تبصره تبصره - رعایت اصول هفتاد و هفتم (77)، یکصد و بیست و پنجم (125) و یکصد و سی و نهم (139) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در اجرای مواد (24) و (22) این پروتکل الزامی است.
پروتکل حفاظت از تنوع زیستی الحاقی به کنوانسیون چارچوب حفاظت از محیط زیست دریای دریای خزر مقدمه دولتهای ساحلی دریای خزر: جمهوری آذربایجان جمهوری اسلامی ایران جمهوری قزاقستان فدراسیون روسیه ترکمنستان که از این پس «طرفهای متعاقد» خوانده میشوند، و طرفهای متعاقد کنوانسیون چارچوب حفاظت از محیط زیست دریایی دریای خزر، منعقد در تهران به تاریخ 13/ 8/ 1382 برابر با 4 نوامبر 2003 میلادی میباشند (که از این پس «کنوانسیون» نامیده می شود)؛ با عزم به اجرای کنوانسیون و طبق بند (2) ماده (14) آن که به منظور انجام اقدامات لازم برای حمایت، حفاظت و احیای منابع زیستی دریایی، همکاری در جهت تدوین پروتکلها را تصریح می نماید؛ به عنوان طرفهای متعاقد کنوانسیون سازمان ملل متحد در خصوص تنوع زیستی، مورخ 15 خرداد 1371 هجری شمسی برابر با 5 ژوئن 1992 میلادی ؛ با آگاهی از این که دریای خزر یک زیستبوم بینظیر است و شمار زیادی از زیستگاهها و گونههایی با اهمیت فراوان ملی، منطقه‌ای و جهانی که نیازمند حمایت، حفاظت و احیاء هستند را در بر میگیرد و لزوم تضمین استفاده پایدار و منطقی از منابع زیستی؛ با در نظر گرفتن فشارهای وارده بر محیط زیست دریای خزر، به خاطر انواع مختلف فعالیت‌های انسانی که تنوع زیستی را تهدید می‌کنند؛ با تأکید بر اهمیت حفاظت از تنوع زیستی و در صورت اقتضاء بهبود وضعیت میراث طبیعی و فرهنگی نواحی ساحلی و دریایی دریای خزر به‌ویژه از طریق ایجاد مناطق حفاظت شده و حمایت و حفاظت از گونه‌های تهدید شده در سطوح ملی و منطقه‌ای؛

با ابراز نگرانی از گونه‌های بیگانه و لزوم توسعه اقدامات کنترلی جهت ممانعت از انتقال تصادفی این گونه‌ها به داخل و خارج از دریای خزر در نتیجه فعالیت‌های انسانی؛
با تأیید لزوم انجام اقدامات ضروری برای حمایت، حفاظت و احیاء سلامت و یکپارچگی زیست بوم‌های دریایی و ساحلی دریای خزر؛

به ترتیب زیر موافقت کرده‌اند:

بخش اول- مقررات و تعهدات کلی

ماده 1 - کاربرد اصطلاحات

از نظر این پروتکل:

(الف) «تنوع زیستی» یعنی گوناگونی موجودات زنده از تمامی منابع از جمله، زیست بوم‌های خشکی، دریایی و دیگر زیستبوم‌های آبی و ترکیبات بومشناختی که بخشی از آنها هستند. این مفهوم تنوع درون گونه‌ها، بین گونه‌ها و زیستبوم‌ها را دربرمی‌گیرد؛
(ب) «منابع زیستی» شامل ذخایر وراثتی، موجودات یا بخشهایی از آنها، جمعیتها یا هر جزء زیستی دیگر از زیستبوم‌ها با کارکرد یا ارزش بالقوه یا بالفعل برای بشریت می‌باشد؛

(پ) «فناوری زیستی» یعنی هر کاربرد فناورانه سامانه‌های زیستی، موجودات زنده یا مشتقات آنها به منظور تولید یا اصلاح محصولات یا فرآیندهایی برای کاربرد ویژه،
(ت) «مرجع صلاحیتدار» یعنی «مرجع ملی» تعریف شده در ماده (1) کنوانسیون یا مرجع (مراجع) داخلی دولت طرف متعاقد که از سوی مرجع ملی، به‌عنوان مسئول اجرای تعهدات مصرح این پروتکل، تعیین شده است؛

(ث) «کشور خاستگاه ذخایر وراثتی» یعنی کشوری که به استثنای انواع توافق شده فرامرزی منابع زیستی متعلق به همه دولت‌های ساحلی خزر، ذخایر مزبور را در شرایط طبیعی در اختیار دارد؛

(ج) «کشور تأمین‌کننده ذخایر وراثتی» یعنی کشوری که ذخایر وراثتی جمع‌آوری شده را از منابع داخلی، از جمله جمعیت‌های گونه‌های وحشی و اهلی، یا از منابع بیرونی، اعم از آن که خاستگاه آن‌ها ممکن است در آن کشور یا خارج از آن باشد، تأمین مینماید؛
(چ) «گونه اهلی یا اصلاح شده» یعنی گونه‌ای که به منظور رفع نیازهای بشری روند تکاملی را طی کرده است؛

(ح) «زیستبوم» یعنی مجموعه ای پویا از موجودات زنده و محیط پیرامون آنها که به عنوان یک واحد فعال دارای تأثیر متقابل هستند؛

(خ) «گونه بومی» یعنی هر گونه‌ای که گمان می‌رود فقط در یک منطقه ویژه جغرافیایی مشخص یافت می‌شود؛

(د) «حفاظت بیرونی» یعنی حفاظت از اجزاء تنوع زیستی خارج از زیستگاه طبیعی آنها؛
(ذ) «ماده وراثتی» یعنی هر ماده ای با منشأ گیاهی، جانوری، میکروبی یا غیره حاوی واحدهای کارکردی وراثتی؛

(ر) «گونه اصلاح شده وراثتی» یعنی هر گونه‌ای که ماده وراثتی آن با استفاده از فناوری ژن تغییر کرده باشد؛

(ز) «ذخایر وراثتی» به معنای ماده وراثتی است که از ارزش واقعی یا بالقوه برخوردار باشد؛

(ژ) «زیستگاه» یعنی محل خاص زندگی که موجود زنده یا یک جمعیت به طور طبیعی در آن یافت می‌شوند؛

(س) «حفاظت درونی» یعنی حفاظت از زیستبوم‌ها و زیستگاه‌های طبیعی و نگهداری و

احیاء جمعیت‌های مانای گونه‌ها در محیط‌های طبیعی آنها و در مورد گونه‌های اهلی یا اصلاح شده در محیط‌هایی که ویژگی‌های بارز خود را در آن توسعه بخشیده‌اند؛ (ش) «گونه بیگانه» (که به عنوان گونه غیر بومی یا معرفی شده هم شناخته می‌شود) یعنی هر گونه‌ای که در نتیجه پراکنش عمدی یا تصادفی ناشی از فعالیت‌های انسانی، خارج از محدوده طبیعی خود که از نظر تاریخی شناخته شده است، یافت می‌شود؛ (ص) «گونه مهاجم» یعنی گونه بیگانه که استقرار و پراکنش آن ممکن است موجب بروز خسارت‌های اقتصادی یا زیست‌محیطی در زیست بومها یا منابع زیستی شود یا برای سلامتی انسان مضر باشد؛

(ض) «فرآهمایی طرفها» یعنی رکن موضوع ماده (22) کنوانسیون؛ (ط) «سیاهه مناطق حفاظت شده دریای خزر» یعنی سیاهه مناطق حفاظت شده ای که برای محیط‌زیست دریایی دریای خزر حائز اهمیت است، (ظ) «منطقه حفاظت شده» یعنی ناحیه جغرافیایی مشخص که جهت دستیابی به اهداف ویژه حفاظتی تعیین، ساماندهی و مدیریت میشود؛

(ع) «دبیرخانه» یعنی رکن موضوع ماده (23) کنوانسیون؛ (غ) «استفاده پایدار» یعنی استفاده از اجزای تشکیل‌دهنده تنوع زیستی به شیوه و به میزانی که به کاهش دراز مدت تنوع زیستی منجر نشود و بدین ترتیب توانایی آن برای رفع نیازها و آمال نسل حاضر و آتی حفظ گردد؛

(ف) «فناوری» یعنی شیوه عمل، توصیف و کاربرد اصطلاحات برای هر کدام از علوم کاربردی یا همه آنها که استفاده تجربی و یا صنعتی دارند از جمله فناوری زیستی؛ (ق) «گونه مورد تهدید» یعنی هر گونه ای از موجودات که بقای آن با فعالیت‌های انسانی یا سایر عوامل به‌طور چشمگیری به مخاطره افتاده باشد؛

(ک) «معرفی» یعنی هر گونه ای از خارج به داخل زیست بوم دریای خزر به طور عمدی یا تصادفی انتقال یابد؛

(گ) «پیمانهای بینالمللی حاکم» یعنی سندهای حقوقی بینالمللی که برای تمامی طرفهای متعاقد عضو آن ها لازم‌الاجرا باشد.

ماده 2 - اهداف

اهداف این پروتکل عبارتند از حمایت، حفاظت و احیاء سلامت و یکپارچگی تنوع زیستی و زیست‌بوم دریای خزر و همچنین تضمین استفاده پایدار از منابع زیستی و در این خصوص:

(الف) حفاظت گونه‌های تهدید شده و زیست‌بومهای آسیب‌پذیر برای تضمین ماندگاری و تنوع زیستی آنها در دراز مدت؛

(ب) ممانعت از کاهش، تنزل و تخریب گونه‌ها، زیستگاهها و سامانه‌های بومشناختی در راستای اصل احتیاط؛

(پ) حمایت و حفاظت از مناطقی که به بهترین وجه، طیف وسیعی از گونه‌ها، زیستگاههای ویژه، سامانه‌های بومشناختی و میراث‌های طبیعی و فرهنگی مربوطه را ارائه میدهند.

ماده 3 - محدوده کاربرد

بر طبق مواد (3) و (15) کنوانسیون، این پروتکل شامل محیط‌زیست دریایی دریای خزر، ضمن لحاظ نوسانات سطح آب و منابع آلودگی با منشأ خشکی آن، و همچنین زمینی میشود که تحت تاثیر مجاورت دریا قرار دارد، از جمله تالابهای دارای اهمیت بینالمللی، همان گونه که به موجب قوانین ملی یا، در غیر این صورت توسط طرفهای متعاقد تعیین

شده است.

ماده 4 - اجرای پروتکل

هر طرف متعاقد باید مرجع صلاحیتداری را به منظور هماهنگی اجرای مفاد این پروتکل در قلمرو و تحت صلاحیت خود تعیین کند.

ماده 5 - مقررات کلی

اجرای این پروتکل باید توسط طرفهای متعاقد بر اساس قوانین ملی آنها و با لحاظ بند (1) ماده (9)، بند (2) ماده (11) و ماده (30) این پروتکل انجام گیرد. در این خصوص طرفهای متعاقد باید:

(الف) بهطور جداگانه یا مشترک تمامی اقدامات مناسب برای حمایت، حفاظت و احیاء محیط زیست دریایی دریای خزر را انجام دهند؛

(ب) از ذخایر طبیعی دریای خزر به نحوی استفاده نمایند که هیچگونه آسیبی به محیطزیست دریایی و منابع زیستی دریای خزر نرساند؛

(پ) با تأکید ویژه بر گونههای مورد تهدید، تنوعزیستی را حمایت، حفاظت و احیاء کنند؛

(ت) با ایجاد مناطق حفاظت شده، مناطقی را که بینظیر و بسیار حساس بوده یا در سطح منطقه بهطور برجستهای نمایانگر وضعیت زیستمحیطی سالم و پایدار هستند؛ حمایت، حفاظت و احیاء نمایند؛

(ث) جهت حفاظت از تنوعزیستی و استفاده پایدار و مدیریت منابعزیستی از جمله زیستگاههای آنها، راهبردها، طرحها و برنامههای اقدام ملی و در صورت اقتضاء منطقهای را اتخاذ و قوانین مناسب را تدوین و اجرا کنند؛

(ج) برای تنوع زیستی دریای خزر، تدابیر پیشی را اعمال نمایند؛

(چ) سیاه تنوعزیستی و زیستگاهها را به منظور حفاظت از تنوع زیستی و استفاده پایدار و منطقهای از منابعزیستی، شناسایی و تدوین کنند؛

(ح) از سازگاری راهبردهای بخشی و طرح های عملیاتی با اصول حفاظت از تنوعزیستی و استفاده پایدار و منطقهای از منابعزیستی اطمینان حاصل نمایند؛

(خ) مدیریت یکپارچه ملی مناطق ساحلی را با توجه به نیاز استفاده پایدار و منطقهای از منابع زیستی و حفاظت از تنوعزیستی اجرا کنند،

(د) منابع آلودگی و هر گونه فعالیت را که تأثیر منفی چشمگیری بر زیستگاهها و گونهها دارند یا ممکن است داشته باشند پایش نمایند؛

(ذ) با یکدیگر و با سازمانهای بینالمللی صلاحیتدار در زمینه حفاظت تنوع زیستی و مدیریت زیستبومها و گونههای مورد تهدید همکاری نمایند.

بخش دوم- حمایت و حفاظت از گونهها

ماده 6 - اقدامات حمایتی و حفاظتی گونهها

طرفهای متعاقد به منظور حمایت و حفاظت از گونهها باید:

(الف) گزارش جامعی از وضعیت گونههای گیاهی و جانوری مورد تهدید را تهیه و

وضعیت حفاظتی این گونهها را با ردههای پیوست یک این پروتکل که بر طبق کتاب

قرمز خزر با همکاری سازمانهای بینالمللی مربوط تدوین خواهد شد، تطبیق نمایند تا با

توجه به بحث و تجزیهو تحلیل قبلی توسط طرفهای متعاقد در فرآهمایی طرفها مورد

پذیرش قرار گیرد؛

(ب) فعالیتهایی را که اثرات نامطلوبی بر گونههای حمایت شده و زیستگاههای آنها دارند

و سایر اقداماتی را که وضعیت مطلوب حفاظت از چنین گونههایی را تضمین می نمایند،

ساماندهی کنند؛

(پ) زنده‌گیری عمدی و تا حد امکان تصادفی، تملک یا کشتار، انتقال و بهره‌برداری از گونه‌های گیاهی و جانوری حمایت شده، اجزاء و مشتقات آنها را برای مقاصد تجاری پایش و، در صورت اقتضاء، از این اعمال جلوگیری نمایند؛

(ت) مزاحمت برای گونه‌های جانوری، به ویژه در طی دوره زادآوری، جوجه‌کشی، زمستان خوابی یا مهاجرت و نیز در دیگر دوره‌های تنش‌زیستی را پایش و، در صورت اقتضاء، از آن جلوگیری کنند؛

(ث) همه اشکال تخریب و مزاحمت برای گونه‌های گیاهی حمایت شده، اجزاء و فراورده‌های آنها از جمله جمع آوری، برداشت، برش، ریشه‌کشی، تملک، مبادله تجاری یا انتقال و عرضه آنها را برای مقاصد تجاری ساماندهی نمایند؛

(ج) به منظور حفاظت و احیاء گونه‌های مهاجر با یکدیگر همکاری کنند؛

(چ) بر طبق معیارهای مشترک مورد توافق در زمینه پویایی جمعیت، پایش دراز مدت بر وضعیت گونه‌های مورد تهدید موضوع پیوست یک این پروتکل، و همچنین بر ماهیت و شدت اثرات تهدید کننده بقای آنها را بر عهده بگیرند.

(ح) اطلاعات مربوط به اقدامات در دست اجرا جهت حفاظت از جمعیت گونه‌های مورد تهدید موضوع پیوست یک این پروتکل را مبادله و بر اساس معیارهای مشترک مورد توافق، کارائی چنین اقداماتی را ارزیابی نمایند؛

(خ) برنامه‌های اقدام ملی و در صورت اقتضاء، منطقه‌ای را، به منظور حفاظت درونی و بیرونی و احیاء گونه‌هایی که در پیوست یک این پروتکل احصاء شده‌اند، شرح داده، اجرا کنند؛

(د) به منظور تضمین حمایت، حفاظت و در صورت نیاز احیاء گونه‌های مورد تهدید احصاء شده در پیوست یک این پروتکل با یکدیگر همکاری نمایند؛

(ذ) در صورت اقتضاء و طبق قوانین ملی، معافیتهایی را برای ممنوعیتهای مقرر در زمینه حفاظت از گونه‌های احصاء شده در پیوست یک این پروتکل، با اهداف علمی و تکثیر و، در صورت تهدید سلامتی انسان، منظور نمایند، مشروط بر این که معافیتهای مزبور به بقای جمعیت گونه‌های هدف یا هر گونه دیگر آسیب نرساند.
ماده 7 - گونه‌های بیگانه
طرفهای متعاقد باید:

الف) معرفی گونه‌های بیگانه را ساماندهی و از ورود مواردی که ممکن است اثرات زیانباری بر زیست بومها، زیستگاهها یا سایر گونه‌ها داشته باشند، جلوگیری نمایند و گونه‌هایی را که از قبل معرفی گردیده و موجب بروز خسارت شده یا احتمالاً موجب بروز خسارت می‌شوند، ساماندهی کنند؛

ب) وضعیت تمام گونه‌های بیگانه معرفی شده به دریای خزر و مخاطرات ناشی از آنها را بررسی و طرح اقدام منطقی‌های را در مورد گونه‌هایی که مهاجم شناخته شده‌اند، تدوین و اجرا نمایند.

ماده 8 - گونه‌های مورد اصلاح وراثتی

طرفهای متعاقد باید معرفی گونه‌های مورد اصلاح وراثتی را ساماندهی و از ورود مواردی که ممکن است اثرات زیانباری بر سلامت انسان، زیست‌بومها، زیستگاهها و سایر گونه‌ها داشته باشند، جلوگیری کنند و گونه‌هایی را که از قبل معرفی گردیده و موجب بروز خسارت شده یا احتمالاً موجب بروز خسارت می‌شوند، ساماندهی نمایند. در مورد معرفی مزبور، با توجه به بحث و تجزیه و تحلیل قبلی، باید در فرآهمایی طرفها

تصمیمگیری شود.

بخش سوم - حمایت و حفاظت از مناطق حفاظت شده

ماده 9 - تعیین مناطق حفاظت شده

1 - به منظور حفاظت درونی و پس از حصول اطمینان از عدم مخالفت طرفهای متعاقد، از نظر این پروتکل هر طرف متعاقد میتواند بر طبق ضوابط موضوع پیوست دو این پروتکل، مناطق حفاظت شدهای را در محیط زیست دریایی و زمینی تعیین نماید که تحت تأثیر مجاورت دریا قرار دارند. مناطق حفاظت شده مزبور ممکن است با هدف حفاظت از موارد زیر تعیین شوند:

(الف) انواع زیستبومهای دریایی و ساحلی مشخص با اندازه مناسب به منظور تضمین ماندگاری و حفظ تنوع زیستی آنها در دراز مدت؛

(ب) زیستگاههایی که ناحیه طبیعی پراکنش آنها در محدوده اجرای این پروتکل، در معرض نابودی است، از جمله مواردی که در نتیجه پسرقت یا محدود شدگی خودبه خودی ناحیه طبیعی، پراکنش کاهش یافتهای دارند؛

(پ) زیستگاههای بحرانی برای بقاء، تولید مثل و احیاء گونههای گیاهی و جانوری بومی یا مورد تهدید،

(ت) مکانهایی با اهمیت ویژه، به دلیل بهره علمی، زیبایشناختی، فرهنگی یا آموزشی آنها.

2 - چنانچه دو یا چند طرف متعاقد قصد تعیین منطقه حفاظت شده مشترکی را داشته باشند، مراجع صلاحیتدار طرفهای مزبور باید در جهت همکاری برای حصول توافق در خصوص اقدامات آتی، تلاش نمایند.

3 - هر گاه مناطق حفاظت شده شامل نواحی ساحلی و دریایی مشخص شوند، طرف متعاقد مزبور باید برای حصول اطمینان از هماهنگی در اداره و مدیریت کامل منطقه حفاظت شده تلاش نماید. طرف متعاقد مزبور باید برنامههای مدیریتی را بر طبق دستور العملها و معیارهای مشترک موضوع پیوست دو این پروتکل، تدوین و اجرا نماید.

ماده 10 - مدیریت مناطق حفاظت شده

1 - طرفهای متعاقد باید بر طبق پیمانهای بین المللی حاکم و قوانین ملی، اقدامات حفاظتی مورد نیاز را به ویژه در موارد زیر انجام دهند:

(الف) جلوگیری از دفع یا تخلیه پسماند و دیگر مواد که ممکن است به طور مستقیم یا غیر مستقیم به یکپارچگی زیستبوم منطقه حفاظت شده زیان برسانند؛

(ب) ساماندهی رفت و آمد شناورها و هر نوع توقف یا لنگر انداختن آنها؛

(پ) ساماندهی معرفی هرگونه ای به منطقه، از جمله گونه های غیر بومی منطقه حفاظت شده مورد نظر، همچنین معرفی مجدد گونههای موجود یا حاضر در مناطق حفاظت شده؛

(ت) ساماندهی هرگونه فعالیت متضمن احداث فیزیکی یا اکتشاف در مناطق حفاظت شده؛

(ث) ساماندهی هرگونه فعالیت علمی پژوهشی؛

(ج) ساماندهی ماهیگیری، شکار، زنده گیری جانوران و برداشت گیاهان یا تخریب آنها،

همچنین تجارت جانوران و گیاهان و اجزای جانوری و گیاهی؛

(چ) ساماندهی هر فعالیت یا اقدام دیگری که احتمال آسیب رسانی یا مزاحمت برای گونهها را در پی داشته باشد، یا این امکان را پدید آورد که وضعیت حفاظت زیستبومها به مخاطره افتاده یا احتمالاً به ویژگیهای فرهنگی منطقه حفاظت شده آسیب برساند؛

(ح) هر گونه اقدامی با هدف حفاظت از سامانههای زیستی و بومشناختی مهم

2 - بر طبق پیمانهای بین المللی حاکم و قوانین ملی، طرفهای متعاقد باید برای مناطق

حفاظت شده تدابیر برنامه ریزی، مدیریتی، نظارتی و پایشی را اتخاذ نمایند. تدابیر مزبور

باید موارد زیر را در برگیرند:

الف) تدوین و تصویب برنامه مدیریت مشخص کننده چارچوب تشکیلاتی و حقوقی و اقدامات حفاظتی و مدیریتی قابل اجرا؛

ب) پایش سامانه‌های بومشناختی، زیستگاهها، پویایی جمعیت و نیز تأثیر فعالیتهای انسانی؛

پ) مشارکت دادن فعال جوامع محلی و تشکلهای بزرگتر، در صورت اقتضا، جهت تدوین برنامه مدیریتی، متعاقباً مدیریت منطقه حفاظت شده و کمکرسانی به ساکنان محلی که ممکن است از ایجاد منطقه حفاظت شده متاثر شده باشند؛

ت) آموزش و پرورش جوامع محلی و تشکلهای بزرگتر و سازمانها؛
ث) آموزش مدیران و کارکنان فنی واجد شرایط.

3 - طرفهای متعاقد باید تضمین کنند که برنامه‌های اقتضایی ملی واکنش در شرایط اضطراری، شامل اقداماتی برای مقابله با رخدادهایی میباشند که قادرند سبب تخریب یا بروز تهدید در مناطق حفاظت شده گردند.

ماده 11 - روند ایجاد و احصای مناطق حفاظت شده

1 - طرفهای متعاقد باید سیاهه مناطق حفاظت شده دریای خزر را تدوین نمایند.

2 - مناطق حفاظت شده دریای خزر در نواحی ساحلی و یا دریایی ممکن است توسط یک یا چند طرف متعاقد، تعیین شود. مختصات جغرافیایی مناطق حفاظت شده دریای خزر در مناطق دریایی پس از لازمالاجرا شدن مفاد کنوانسیون رژیم حقوقی دریای خزر توسط همه طرفهای متعاقد، تعیین خواهد شد.

3 - طرفهای متعاهدی که درج مناطقی در سیاهه مناطق حفاظت شده دریای خزر پیشنهاد می کنند، باید گزارش مقدماتی حاوی اطلاعاتی راجع به موقعیت جغرافیایی منطقه، خصوصیات فیزیکی و بومشناختی، وضعیت عملیاتی، برنامه مدیریتی و ابزارهای اجرایی و نیز گزارش توجیهی اهمیت آن را به دبیرخانه کنوانسیون ارائه نمایند. چنانچه پیشنهادی مربوط به مناطقی در نواحی دریایی یا ساحلی دریای دو یا چند طرف متعاقد باشد، طرفهای مربوطه باید، به منظور حصول اطمینان از ثبات اقدامات حمایتی و حفاظتی پیشنهادی و اجرای آنها، با یکدیگر رایزنی کنند.

4 - دبیرخانه باید تطابق پیشنهاد را با دستور العملها و معیارهای مشترک موضوع پیوست دو این پروتکل بررسی نماید و چنانچه پس از ارزیابی، مطابقتی وجود داشته باشد، پس از حصول اطمینان از موافقت تمامی طرفهای متعاقد، باید مراتب را به فرآهمایی طرفها اطلاع دهد تا در خصوص درج منطقه مزبور در سیاهه مناطق حفاظت شده دریای خزر تصمیمگیری کند.

5 - به محض این که منطقه‌ای در سیاهه مناطق حفاظت شده دریای خزر درج گردید، طرف یا طرفهای متعاقد باید اقدامات حمایتی و حفاظتی مشخص شده در برنامه‌های مدیریت خود را که بر طبق جزء (الف) بند (2) ماده (10) این پروتکل تدوین شده است، اجرا و دبیرخانه را از هر گونه تغییری در وضعیت توصیفی یا اجرایی منطقه حفاظت شده، مطلع نمایند.

6 - دبیرخانه باید سازمانهای بینالمللی و ملی صلاحیتدار را از سیاهه و اقدامات انجام شده درخصوص مناطق حفاظت شده دریای خزر آگاه نماید.

بخش چهارم - ابزارها و الزامات حمایت و حفاظت از گونهها و مناطق حفاظت شده

ماده 12 - حفاظت از تنوع زیستی در چارچوب مدیریت مناطق ساحلی

به منظور تدوین سازوکاری جهت حفاظت از تنوع زیستی، بر طبق ماده (15)

کنوانسیون، طرفهای متعاهد باید تدابیری را جهت تدوین و تصویب راهبردها و برنامه‌های ملی مدیریت مناطق ساحلی اتخاذ نمایند. اجرای این راهبردها و برنامه‌های ملی در موارد زیر الزامی است:

- الف) یکپارچه‌سازی حفاظت از تنوع زیستی و مقررات حمایت زیستمحیطی در برنامه‌ریزی توسعه ملی و یا منطقهای؛
- ب) اجرای رهیافت مدیریت یکپارچه که استفاده چند جانبه از منابع زیستی را بر طبق ماده (3) این پروتکل مجاز می‌شمارد؛
- پ) تجزیه و تحلیل پویایی طبیعی زیست بومهای ساحلی در خصوص تغییرات سطح دریا.

ماده 13 - ارزیابی اثرات زیستمحیطی در چارچوب حفاظت از تنوع زیستی بر طبق ماده (17) کنوانسیون، طرفهای متعاهد باید شیوه‌های ارزیابی اثرات زیستمحیطی را به عنوان ابزاری جهت جلوگیری و به حداقل رساندن اثرات نامطلوب بر تنوع زیستی در محیط زیست دریایی دریای خزر به کار گیرند.

ماده 14 - دسترسی به ذخایر وراثتی

- 1 - ضمن به رسمیت شناختن حقوق حاکمیت طرفهای متعاهد بر ذخایر طبیعی خود، اجازه تعیین دسترسی به ذخایر وراثتی بر عهده دولتهای ملی و تابع قوانین ملی است.
- 2 - با در نظر داشتن قوانین ملی، هر طرف متعاهد باید تلاش کند تا شرایطی را ایجاد نماید که دسترسی به ذخایر وراثتی برای استفاده سایر طرفهای متعاهد، به گونه‌ای که از لحاظ محیط زیست مناسب باشد، تسهیل گردد و محدودیت‌های متضاد با اهداف این پروتکل را وضع ننماید.

3 - از نظر این پروتکل، ذخایر وراثتی ارایه شده توسط یک طرف متعاهد تنها ذخایری هستند که توسط طرفهای متعاهدی که کشورهای مبدأ آن ذخایر هستند یا بر طبق این پروتکل به ذخایر وراثتی دسترسی دارند، تامین شده باشند.

4 - دسترسی به ذخایر وراثتی، در صورت اعطاء، باید بر مبنای شرایط مورد توافق دوجانبه و با رعایت مفاد این ماده باشد. چنین شرایطی میتوانند شامل:

(الف) حلو فصل اختلاف؛

(ب) شرایط سود مشترک؛

(پ) در صورت وجود طرف ثالث، شرایط استفاده بعدی توسط آن طرف؛ و

(ت) در صورت نیاز، شرایط تغییر قصد.

5 - دسترسی به ذخایر وراثتی باید منوط به رضایت پیشین اعلام شده طرف متعاهد تامین‌کننده آن ذخایر باشد، مگر آنکه آن طرف متعاهد طریق دیگری را تعیین کرده باشد.

6 - هر طرف متعاهد باید برای توسعه و انجام پژوهشهای علمی بر پایه ذخایر وراثتی فراهم شده توسط سایر طرفهای متعاهد با مشارکت کامل آنها و در صورت امکان در آن طرفهای متعاهد تلاش کند.

ماده 15 - دسترسی به فناوری و انتقال آن

1 - هر طرف متعاهد تعهد میکند که با رعایت مفاد این ماده، دسترسی و انتقال فناوریهای را که با حفاظت و استفاده پایدار از تنوع زیستی یا استفاده از ذخایر وراثتی مرتبط هستند و سبب بروز خسارت قابل ملاحظه‌ای بر محیط زیست نمی‌گردند، برای دیگر طرفهای متعاهد فراهم و یا تسهیل نماید.

2 - دسترسی به فناوریهای موضوع بند (الف) این ماده و انتقال آن به سایر طرفهای

متعاقد باید تحت شرایط عادلانه و مطلوب، از جمله شرایط ترجیحی و اعطائی که مورد توافق دو جانبه باشند، فراهم شده یا تسهیل گردد.

3 - هر طرف متعاقد باید در صورت اقتضاء تدابیر قانونی، اجرایی یا سیاستگذاری را با این هدف اتخاذ نماید که امکان دسترسی به فناوری استفاده از ذخایر مزبور و انتقال آن، بر مبنای شرایط مورد توافق دو جانبه، از جمله فناوری حفاظت شده به وسیله حق انحصاری اختراع و سایر حقوق مالکیت معنوی بر طبق پیمانهای بینالمللی حاکم و سازگار با بندهای (4) و (5) این ماده برای طرف های تامین کننده ذخایر وراثتی فراهم گردد.

4 - هر طرف متعاقد باید تدابیر قانونی، اجرایی یا سیاستگذاری را با این هدف اتخاذ نماید که بخش خصوصی، دسترسی به توسعه مشترک و انتقال فناوری موضوع بند (1) این ماده را به نفع موسسات دولتی و بخش خصوصی طرفهای متعاقد تسهیل نماید.

5 - طرفهای متعاقد با به رسمیت شناختن این که حق انحصاری اختراع و سایر حقوق مالکیت معنوی ممکن است بر اجرای این پروتکل تأثیرگذار باشد؛ باید با رعایت قوانین ملی و پیمانهای بینالمللی حاکم در این خصوص، با یکدیگر همکاری نمایند تا اطمینان حاصل گردد که حقوق مذکور حامی اهداف این پروتکل هستند و با آنها مغایرتی ندارند.

ماده 16 - کمک و همکاری علمی و فنی

1 - طرفهای متعاقد باید همکاری فنی و علمی در زمینه حفاظت از تنوع زیستی و استفاده پایدار و منطقی از منابع زیستی را از طریق مؤسسات ملی و بینالمللی مناسب ارتقا دهند.

2 - هر طرف متعاقد باید در اجرای این پروتکل، همکاری علمی و فنی با سایر طرفهای متعاقد را ارتقا دهد. در ارتقای همکاری مزبور باید عنایت ویژه‌ای به توسعه منابع انسانی و ظرفیتسازی سازمانی، برنامه‌های پژوهشی و پایش، و استانداردسازی رویه‌ها و دستورالعملها مبذول گردد.

3 - در پیگیری اهداف این پروتکل، طرفهای متعاقد باید در توسعه و استفاده از فناوریها از جمله فناوریهای سنتی همکاری کنند. بدین منظور، طرفهای متعاقد همچنین باید همکاریهای مزبور را از طریق آموزش کارکنان و تبادل کارشناسان ارتقا دهند.

4 - طرفهای متعاقد باید ایجاد پروژهای مشترک و برنامه‌های تحقیقاتی و سرمایه‌گذاری مشترک را برای توسعه فناوریهای مرتبط با اهداف این پروتکل به شرط توافق متقابل، ارتقا دهند.

ماده 17 - تبادل اطلاعات

طرفهای متعاقد باید :

(الف) تدابیر مناسبی را برای سهولت تبادل اطلاعات مربوط به حفاظت از تنوع زیستی و استفاده پایدار و منطقی از منابع زیستی از تمام منابع در دسترس عموم اتخاذ کنند. تبادل اطلاعات مزبور باید شامل نتایج پژوهشهای فنی، علمی و اقتصادی- اجتماعی و نیز اطلاعات آموزشی و دانش بومی باشد؛

(ب) اطلاعات مربوط به خصوصیات مناطق حفاظت شده و گونه‌های مورد تهدید، از جمله تجربیات به دست آمده و مشکلات پیش رو را مبادله نمایند؛

(پ) در اولین فرصت، هرگونه شرایطی را که بیم آن میرود تا زیست‌بومهای مناطق حفاظت شده یا بقای گونه‌های مورد تهدید را به مخاطره بیندازد، به طرفهای متعاقد دیگر، که ممکن است تحت تأثیر واقع شوند، و به دبیرخانه اطلاع دهند.

ماده 18 - آموزش زیست محیطی و آگاهی عمومی

طرفهای متعاقد باید :

(الف) اطلاعات لازم مربوط به وضعیت گونه‌های مورد تهدید و تعیین مناطق حفاظت شده، ویژگی‌ها، اهمیت و مقررات حاکم بر آنها را منتشر نمایند؛

(ب) تلاش کنند تا عموم جامعه از ارزش و آسیب‌پذیری مناطق حفاظت شده و گونه‌های مورد تهدید و دانش علمی کسب شده از طریق برنامه‌های حفاظت از طبیعت، آگاه شوند. این اطلاعات باید در برنامه‌های آموزشی و آگاه‌سازی عمومی گنجانده شوند؛

(پ) جهت تشویق مشارکت عموم و سازمان‌های حفاظتی در اقدامات لازم برای حمایت از مناطق حفاظت شده و گونه‌های مورد تهدید، تلاش نمایند؛

(ت) در صورت اقتضاء با دیگر طرف‌های متعاقد و سازمان‌های ملی و بین‌المللی صلاحیت‌دار در زمینه توسعه برنامه‌های آموزشی و تنویر افکار عمومی راجع به حفاظت از تنوع زیستی و استفاده پایدار و منطقی از منابع زیستی، همکاری نمایند.

ماده 19 - گزارش‌های طرف‌های متعاقد

1 - هر طرف متعاقد باید در خصوص اجرای مفاد این پروتکل به‌ویژه در خصوص وضعیت موارد زیر، گزارشی را به دبیرخانه ارائه دهد:

(الف) تنوع زیستی از جمله گونه‌های مورد تهدید و بیگانه؛

(ب) زیستگاه‌ها؛

(پ) مناطق حفاظت شده موضوع سیاهه مناطق حفاظت شده دریای خزر و تغییرات وضعیت آنها؛

(ت) اجرای برنامه‌های آموزش زیستمحیطی و تنویر افکار عمومی.

2 - چارچوب گزارش و رویه ارائه اطلاعات باید در فرآهمایی طرف‌ها مورد توافق قرار گیرد.

بخش پنجم: مقررات سازمانی و مالی

ماده 20 - مقررات سازمانی

از نظر این پروتکل و طبق بند (10) ماده (22) کنوانسیون، فرآهمایی طرف‌ها از جمله باید:

(الف) اجرای این پروتکل را تحت بررسی مستمر قرار دهد؛

(ب) بر کار دبیرخانه نظارت و راهنمایی‌هایی را برای فعالیتهای آن ارائه نماید؛

(پ) مفاد این پروتکل را تحت بررسی مستمر قرار دهد؛

(ت) طبق ماده (24) این پروتکل، اصلاحات این پروتکل یا پیوسته‌های آن و نیز پیوسته‌های الحاقی آن را بررسی و تصویب نماید؛

(ث) گزارش‌هایی را که در خصوص موضوعات مرتبط با این پروتکل توسط دبیرخانه ارائه میشود، بررسی کند؛

(ج) کارایی تدابیر متخذه برای حمایت مناطق حفاظت شده و گونه‌های مورد تهدید را ارزیابی کند و لزوم اتخاذ تدابیر دیگری را به‌ویژه به شکل اصلاحیه‌های این پروتکل یا پیوسته‌های آن بررسی نماید؛

(چ) در صورت اقتضاء برنامه‌های منطقه‌ای مرتبط، برنامه، طرح‌های عملیاتی و تدابیری را وفق ماده (6) این پروتکل تصویب و بازنگری نماید؛

(ح) رویه‌های ارایه گزارش طرف‌ها به موجب ماده (19) این پروتکل، و مبادله اطلاعات را طبق ماده (17) این پروتکل ساماندهی کند؛

(خ) در خصوص درج منطقه‌ای در سیاهه مناطق حفاظت شده دریای خزر، طبق ماده (9) این پروتکل تصمیم‌گیری نماید؛

(د) مسائل مالی و بودجه‌ای مرتبط با اجرای این پروتکل را بررسی کند و راجع به آنها

تصمیمگیری کند؛

ذ) نهادهای فرعی یا سازوکارهای سازمانی را که ممکن است برای اجرای این پروتکل ضروری محسوب شوند، ایجاد نماید؛

ر) اقدامات اضافی که ممکن است برای دستیابی به اهداف این پروتکل مورد نیاز باشد، بررسی و به انجام رساند؛

ز) در راستای اهداف این پروتکل، در صورت اقتضاء، خدمات فنی و مالی را از نهادهای بینالمللی و موسسات علمی مربوطه درخواست نماید.

2 - از نظر این پروتکل و بر طبق بند (4) ماده (23) کنوانسیون، دبیرخانه از جمله باید:

الف) بنابه درخواست هر طرف متعاهدی، کمک و مشاوره فنی، علمی و حقوقی را برای اجرای مؤثر این پروتکل ارائه نماید؛

ب) با مراجع صلاحیتدار در طرفهای متعاهد در خصوص اجرای این پروتکل ارتباط برقرار کند؛

پ) همکاری حقوقی، علمی و فنی را تشویق و تسهیل نماید؛

ت) ارتباط و هماهنگی با سازمانهای بینالمللی مربوطه، به ویژه با دبیرخانههای مرتبط با پیمانهای تنوع زیستی را برقرار و حفظ کند؛

ث) به همکاری سازمانهای بینالمللی، بین دولتی و غیر دولتی مربوط به طرفهای متعاهد در اجرای این پروتکل کمک نماید؛

ج) سامانههای پایش یکسانی را برای مناطق حفاظت شده دریای خزر و گونههای مورد تهدید ایجاد کند؛

چ) با هماهنگی طرفهای متعاهد و با هدف حفاظت مؤثر از تنوع زیستی دریای خزر، تاسیس شبکه مناطق حفاظت شده دریای خزر را پیشنهاد نماید؛

ح) پایگاه دادههای مناطق حفاظت شده دریای خزر و گونههای مورد تهدید را ایجاد و بهروزرسانی کند؛

خ) گزارشها و مطالعات فنی را که ممکن است برای اجرای این پروتکل مورد نیاز باشد، تهیه و به طرفهای متعاهد ارائه نماید؛

د) برنامههای آموزشی مربوط را به طور مبسوط شرح داده و اجرا کند؛

ذ) وظایف محوله در برنامههای اقدام مصوب فرآهمایی طرفها را در چهارچوب این پروتکل انجام دهد؛

ر) وظایف دیگری را که ممکن است توسط فرآهمایی طرفها تعیین شود، اجرا نماید.

ماده 21 - تامین منابع مالی پروتکل

1 - برای دستیابی به اهداف این پروتکل، طرفهای متعاهد باید تا آنجا که ممکن است:

الف) قابل دسترس بودن منابع مالی برای تنظیم و اجرای برنامهها، پروژهها و اقدامات مربوط داخلی، دوجانبه و چندجانبه را بررسی و از آن اطمینان حاصل کنند؛

ب) از طریق سازوکارها و منابع مالی دو جانبه و چند جانبه، بسیج منابع مالی، از جمله کمکهای مالی و وام، را تشویق کنند.

پ) روشها و مشوقهای نوآورانه ای را برای بسیج و هدایت منابع از جمله منابع موسسات، بنگاههای دولتی سایر کشورها، سازمانهای بینالمللی، سازمانهای غیر دولتی و موسسات بخش خصوصی جستجو کنند.

2 - قواعد مالی کنوانسیون باید با اعمال تغییرات لازم در مورد این پروتکل اجرا شود،

مگر اینکه فرآهمایی طرفها به گونه دیگری تصمیم بگیرد.

بخش ششم- بندهای نهایی

ماده 22 - حلو فصل اختلافها

هر گونه اختلافی میان طرفهای متعاقد در خصوص اجرا یا تفسیر مفاد این پروتکل باید بر طبق ماده 30 کنوانسیون حل و فصل شود.

ماده 23 - تصویب و لازم الاجرا شدن پروتکل

1 - این پروتکل باید با تصمیم اجماعی طرفهای متعاقد در فرآهمایی طرفها تصویب شود.

2 - این پروتکل صرفا جهت امضاء کشورهای ساحلی خزر در شهر تهران از تاریخ 9

3/ 1393 (30 می 2014) تا تاریخ 9/ 3/ 1394 (30 می 2015) مفتوح خواهد بود.

3 - این پروتکل باید مورد تنفیذ، پذیرش یا تصویب کشورهای ساحلی خزر قرار گیرد و برای الحاق هر یک از کشورهای ساحلی خزر از تاریخی که این پروتکل برای امضا بسته میشود، مفتوح خواهد بود.

4 - اسناد تنفیذ، پذیرش، تصویب یا الحاق نزد امین کنوانسیون تودیع گردد.

5 - این پروتکل در نودمین روز پس از تاریخ تودیع اسناد تنفیذ، پذیرش، تصویب یا الحاق همه کشورهای ساحلی خزر، لازم الاجرا خواهد شد.

ماده 24 - تصویب اصلاحیههای پروتکل، پیوستهای آن و اصلاحیههای پیوستها

هر طرف متعاقد میتواند اصلاحیهها و پیوستهایی را برای این پروتکل و نیز

اصلاحیههایی را برای پیوستهای آن پیشنهاد نماید. اصلاحیهها و پیوستهای مزبور توسط طرفهای متعاقد تصویب و بر طبق مواد (24) و (25) کنوانسیون لازم الاجرا خواهند شد.

ماده 25 - ارتباط با سایر موافقتنامههای بینالمللی

هیچ یک از مفاد این پروتکل نباید به حقوق و تعهدات طرفهای متعاقد به موجب سایر پیمانهای بینالمللی که عضو آن هستند لطمهای وارد سازد.

ماده 26 - تاثیر پروتکل بر قوانین ملی

مفاد این پروتکل نباید حق طرفها را مبنی بر اتخاذ تدابیر ملی سختگیرانهتر در خصوص اجرای این پروتکل، خدشه دار کند.

ماده 27 - قید تحدید تعهد

هیچ گونه قید تحدید تعهدی را نمی توان در مورد این پروتکل در نظر گرفت.

ماده 28 - امین

امین این پروتکل، امین کنوانسیون است.

ماده 29 - متون معتبر

متون آذری، انگلیسی، فارسی، قزاقی، روسی و ترکمنی این پروتکل از اعتبار یکسان

برخوردار هستند و در صورت بروز اختلاف ناشی از تفسیر یا اجرای این پروتکل، متن انگلیسی ملاک خواهد بود.

ماده 30 - ارتباط با مذاکرات رژیم حقوقی دریای خزر

هیچ یک از مفاد این پروتکل نباید به نحوی تفسیر گردد که پیشداوری نسبت به نتیجه

مذاکرات مربوط به رژیم نهایی حقوقی دریای خزر تلقی شود.

در گواهی مراتب فوق، امضاکنندگان زیر که به طور مقتضی مجاز میباشند، این پروتکل را امضاء نمودهاند.

این پروتکل در شهر عشق آباد و در تاریخ نهم خرداد یک هزار و سیصد و نود و سه

شمسی برابر با سی ام می 2014 میلادی تنظیم شد.

پروتکل حفاظت از تنوع زیستی الحاقی به کنوانسیون چارچوب حفاظت از محیط زیست دریایی دریای خزر

پیوست 1

رده‌های شناسایی گونه‌های مورد تهدید

منقرض شده (ایپیکس)

گونه‌های منقرض شده است که هیچ شک منطقی در خصوص مرگ آخرین بازمانده آن وجود ندارد. زمانی گونه‌های منقرض شده فرض می‌گردد که تحقیقات جامع در زیستگاه شناخته شده یا مورد انتظار در زمانهای مناسب (شبانه‌روزی، فصلی، سالیانه) در سراسر محدوده تاریخی آن، قادر به ثبت یک فرد از آن گونه نباشد. تحقیقات باید بیش از یک دوره زمانی مناسب از چرخه و شکل زندگی آن گونه باشد.

منقرض شده در حیات وحش (اییدلیو)

گونه منقرض شده در حیات وحش فقط در حالت پرورشی، در اسارت و یا به‌عنوان جمعیت (یا جمعیت‌های) پذیرفته شده در خارج از محدوده گذشته قادر به زنده ماندن است. زمانی گونه‌های منقرض شده در حیات وحش فرض می‌شود که تحقیقات جامع در زیستگاه شناخته شده یا مورد انتظار در زمانهای مناسب (شبانه‌روزی، فصلی، سالیانه) در سراسر محدوده تاریخی آن، قادر به ثبت یک فرد از آن گونه نباشد. تحقیقات باید بیش از یک دوره زمانی مناسب از چرخه و شکل زندگی آن گونه باشد.

در معرض انقراض (سیار)

گونه‌های به طور جدی در معرض انقراض است که براساس بهترین شواهد موجود با یکی از معیارهای (الف) تا (ث) [1] به طور جدی در معرض انقراض منطبق باشد. لذا این گونه تلقی می‌گردد که با خطر به شدت بالای انقراض در حیات وحش روبه رو است.

در معرض خطر (ایپان)

گونه‌های در معرض خطر است که بر اساس بهترین شواهد موجود با یکی از معیارهای (الف) تا (ث)* در معرض خطر منطبق باشد. لذا این گونه تلقی می‌گردد که با خطر بسیار بالای انقراض در حیات وحش روبه رو است.

آسیب پذیر (ویپو)

گونه‌های آسیب پذیر است که براساس بهترین شواهد موجود با یکی از معیارهای (الف) تا (ث)* آسیب پذیر منطبق باشد، لذا این گونه تلقی می‌گردد که با خطر بالای انقراض در حیات وحش روبه رو است.

نزدیک به تهدید (انتی)

گونه‌های نزدیک به تهدید است که بر اساس معیارهای ارزیابی، در حال حاضر واجد شرایط در معرض انقراض، در معرض خطر یا آسیب‌پذیر نیست، اما در آینده نزدیک، نزدیک به واجد شرایط یا احتمال واجد شرایط یکی از رده‌های تهدید شده خواهد بود.

حداقل نگرانی (السی)

گونه‌های در حداقل نگرانی است که وقتی بر اساس معیارها ارزیابی واجد شرایط در معرض انقراض، در معرض خطر، آسیب‌پذیر یا نزدیک به تهدید نباشد. گونه‌هایی که در مناطق گسترده‌ای قرار دارند و پرشمار هستند در این رده قرار می‌گیرند.

اطلاعات کم (دید)

گونه‌های در رده اطلاعات کم است که بر اساس وضعیت پراکنش یا جمعیت آن، اطلاعات

کافی جهت ارزیابی مستقیم یا غیرمستقیم از خطر انقراض آن وجود ندارد. ممکن است یک گونه در این رده به خوبی مطالعه و زیست شناسی آن شناخته شده باشد، اما داده‌های مناسبی در خصوص فراوانی و یا پراکنش موجود نباشد. بنابراین رده اطلاعات کم از طبقه بندیهای تهدید نیست. احصای گونه‌ها در این رده نشان می‌دهد که اطلاعات بیشتری نیاز است و این احتمال را که تحقیقات آینده نشان خواهد داد که طبقه‌بندی مورد تهدید مناسب بوده است، تصدیق مینماید. مهم، استفاده مثبت از کلیه داده‌های موجود است. در بسیاری از موارد باید دقت بسیار زیادی جهت انتخاب بین رده اطلاعات کم و وضعیتهای مورد تهدید به کار برده شود. اگر شکي در رابطه با محدودیت نسبی محدوده پراکنش یک گونه وجود داشته باشد و مدت زمان قابل توجهی از آخرین ثبت آن گونه گذشته باشد، وضعیت مورد تهدید به خوبی میتواند توجیه گردد.

بررسی نشده (انایی)

گونه‌های بررسی نشده است که هنوز بر اساس معیارهای مورد ارزیابی قرار نگرفته است.

پیوست 2

معیارهای مشترک جهت درج در سیاهه مناطق حفاظت شده دریای خزر

الف- معیار انتخاب مکان

1 - برای اینکه منطقهای واجد شرایط جهت درج در سیاهه مناطق حفاظت شده دریای خزر باشد باید حداقل با یکی از ردیف های موضوع بند (1) ماده (9) این پروتکل مطابقت داشته باشد. در موارد خاصی منطقه واحدی میتواند با چندین ردیف مطابقت داشته باشد و چنین شرایطی تنها موجب تقویت مورد مشخص جهت درج منطقه در سیاهه میگردد.

2 - هیچ محدودیتی در خصوص تعداد کل مناطقی که در سیاهه درج میشوند یا تعداد مناطقی پیشنهادی هر عضو برای ثبت، وجود ندارد. با این حال، طرفها موافقت مینمایند که مکانها بر اساس مبنای علمی انتخاب و با توجه به کیفیت آنها در سیاهه درج شوند، بنابراین باید الزاماتی را که به موجب این پروتکل و معیارهای حاضر تعیین شده‌اند رعایت کنند.

3 - طرفهای متعاقد موافقت مینمایند که علاوه بر معیارهای اساسی وضعیت اجرایی ملی مناطق حفاظت شده، معیارهای زیر، را در انتخاب مکانهایی جهت درج در سیاهه مناطق حفاظت شده دریای خزر لحاظ کنند:

(الف) اهمیت جهانی:

این مکان به طور خاص مثال خوبی از یک زیست بوم طبیعی یا نزدیک به طبیعی، و همچنین مثال خوبی از ویژگیهای منطقه مناسب زیست جغرافیایی است، مجموعه قابل ملاحظه‌ای از گونه‌ها یا زیر گونه‌های نادر، آسیب پذیر یا در معرض خطر گیاهی یا جانوری یا تعداد قابل ملاحظه‌ای از افراد یک یا تعدادی از این گونه‌ها را حمایت میکند، به دلیل کیفیت و خصوصیات گیاهی و جانوری آن دارای ارزش ویژه‌ای جهت حفظ تنوع وراثتی و بومشناختی یک منطقه است، دارای ارزش ویژه‌ای به‌عنوان زیستگاه گیاهان یا جانوران در یک مرحله بحرانی از چرخه زیستی آنها است، به طور مرتب 20، 000 پرنده آبی را حمایت میکند، به‌طور مرتب یک درصد از جمعیت یک گونه یا زیرگونه از پرندگان آبی را حمایت میکند؛

(ب) ارزش منطقهای:

این مکان دارای ارزش منطقهای است و به طور بارز نماینده منطقه خزر و تنوع زیستی آن است؛

(ب) وضعیت ملی:
این مکان، وضعیت اجرایی یک منطقه حفاظت شده ملی، اقدامات حفاظتی و طرح مدیریت مالی را دارد؛

(ت) منحصر به فرد بودن:
این مکان شامل زیستبومهای منحصر به فرد یا نادر و یا گونههای نادر، مورد تهدید، در معرض خطر یا بومی میباشد؛

(ث) معرف طبیعی بودن:
این مکان به طور بارز معرف سامانههای بومشناختی، جمعیت یا انواع زیستگاه یا سایر خصوصیات طبیعی است.

(ج) تنوع زیستی:
این مکان تنوع بالایی از گونهها، جوامع، زیستگاهها یا زیست بومها را دارد؛

(چ) عوامل استرسزای انسانی قابل مدیریت:
مکانهایی با عوامل استرسزای انسانی کمتر در ارجحیت قرار دارند؛

(ح) عوامل استرسزای طبیعی قابل مدیریت:
مکانهای با کمترین درجه استرسزای طبیعی، در ارجحیت قرار دارند؛

(خ) دسترسی به دادههای پایه کافی:
این مکان دارای حداقل کمبود اطلاعات میباشد و برخی از درجههای اطلاعات پایه قابل اعتماد در دسترس است؛

(د) نماینده فرهنگی بودن:
این مکان به دلیل وجود فعالیتهای سنتی سازگار با محیط زیست و عجین با طبیعت که باعث رفاه جمعیتهای محلی میشود، دارای ارزش بالای نمایندگی میراث فرهنگی میباشد؛

(ذ) ارزشهای علمی، آموزشی و زیبایشناختی:
این مکان دارای ارزش علمی، آموزشی یا زیبایی شناختی است و با تهدیدهایی که ممکن است بلافاصله ارزشهای بومشناختی، زیستشناسی، زیبایشناختی یا فرهنگی آن را مختل کنند مواجه نمیشود؛

(ر) مداخله جامعه مدنی:
مداخله مستمر و مشارکت فعال عموم مردم بهویژه جوامع محلی در فرآیند برنامه‌ریزی و مدیریت این منطقه وجود دارد.

ب- معیار درج در سیاهه مناطق حفاظت شده دریای خزر
طرفهای متعاقد موافقت مینمایند تا جهت درج در سیاهه مناطق حفاظت شده دریای خزر، اقدامات برنامه‌ریزی و مدیریتی زیر را در مناطق پیشنهادی خود انجام دهند:

(الف) ارائه دادههای پایه مربوطه از جمله جنبههای زیست محیطی، اجتماعی- اقتصادی و فرهنگی و طرحی جهت تکمیل کمبودهای اطلاعاتی شناسایی شده؛

(ب) ارائه اهداف کوتاه مدت و بلند مدت کاملاً مشخص طرح مدیریت حفاظت؛

(پ) ارائه اطلاعات مربوط به مقام/ مقامهای صلاحیتدار و وضعیت مداخله ذینفعان متعدد؛

(ت) بهکارگیری اقداماتی از جمله ارزیابی اثرات زیستمحیطی جهت جلوگیری، پایش و کاهش تمام منابع آلودگی که ممکن است تاثیر منفی بر وضعیت حفاظتی گونهها، جامعه، زیستبوم یا زیستگاه، ارزش فرهنگی یا زیبایشناختی منطقه پیشنهادی برای درج در سیاهه مناطق حفاظت شده دریای خزر داشته باشند؛

(ث) در اجرای مفاد این پروتکل بهویژه در خصوص معرفی یا معرفی مجدد هر یک از

گونه‌ها همکاری کاملی داشته باشند،

(ج) یک منطقه جهت درج در سیاهه مناطق حفاظت شده دریای خزر باید دارای طرح مدیریت باشد. قواعد اصلی این طرح مدیریت باید از زمان درج تعریف شده و بلافاصله اجرا گردد. طرح مدیریت تفصیلی باید در مدت سه سال از زمان درج ارائه گردد. عدم رعایت این تعهد موجب حذف آن مکان از سیاهه می‌گردد.

(چ) صلاحیت و مسئولیت اداره و اجرای اقدامات حفاظتی برای مناطق پیشنهادی جهت درج در سیاهه مناطق حفاظت شده دریای خزر باید به وضوح در متون حاکم بر هر منطقه مشخص گردد؛

(ح) برای اینکه منطقه حفاظت شده در سیاهه مناطق حفاظت شده دریای خزر درج گردد باید دارای یک بدنه مدیریتی با اختیارات کافی و همچنین ابزار و منابع انسانی جهت جلوگیری یا پایش فعالیت‌هایی باشد که ممکن است بر خلاف اهداف منطقه حفاظت شده باشند؛

(خ) برای اینکه منطقه ای در سیاهه مناطق حفاظت شده دریای خزر درج گردد باید دارای برنامه پایش باشد. این برنامه باید به منظور امکان ارزیابی شرایط و تحول منطقه و همچنین اثربخشی اقدامات انجام شده حفاظتی و مدیریتی و در نتیجه تعدیل آنها در صورت لزوم، شامل شناسایی و پایش تعداد معینی از عوامل مهم برای منطقه مورد نظر باشد. ارائه مرتب گزارش‌های پایش منطقه از تاریخ درج در سیاهه مناطق حفاظت شده دریای خزر الزامی است.

پ- اجرای اقدامات حفاظتی، برنامه‌ریزی و مدیریتی

1 - اهداف حفاظتی و مدیریتی باید به وضوح در متن مربوط به هر مکان مشخص شده باشد و متشکل از مبنایی برای ارزیابی کافی بودن اقدامات انجام شده و اثربخشی اجرای آنها در مدت زمان بازبینی سیاهه مناطق حفاظت شده دریای خزر خواهد بود.

2 - اقدامات حفاظتی، برنامه‌ریزی و مدیریتی حاکم برای هر منطقه باید برای دستیابی به اهداف حفاظتی و مدیریتی مندرج در طرح مدیریتی آن مکان در کوتاه مدت و بلند مدت کافی بوده و به طور خاص تهدیدهای آن را مورد توجه قرار دهد.

3 - اقدامات حفاظتی، برنامه‌ریزی و مدیریتی باید بر پایه دانش کافی از عناصر محیط‌زیست طبیعی و عوامل اقتصادی- اجتماعی و فرهنگی باشد که مشخصه هر منطقه است. در صورت کاستی در دانش پایه، منطقه پذیرش شده برای درج در سیاهه مناطق حفاظت شده دریای خزر، باید جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات مفقود را به‌صورت فعالانه آغاز کند.

4 - در احترام به ویژگی مشخص هر مکان حفاظت شده، اقدامات حفاظتی برای منطقه حفاظت شده دریای خزر باید جنبه‌های اساسی زیر را مورد توجه قرار دهد:

(الف) تقویت مقررات مربوط به انتشار یا دفع پسماند و سایر موادی که احتمال دارد به طور مستقیم یا غیرمستقیم به یکپارچگی این منطقه لطمه وارد نمایند؛

(ب) تقویت مقررات معرفی یا معرفی مجدد هرگونه به منطقه؛

(پ) ساماندهی هر فعالیت یا عملی که احتمال دارد باعث آسیب رساندن یا مزاحمت گونه‌ها شود یا ممکن است وضعیت حفاظتی زیست‌بوم‌ها یا گونه‌ها را مورد تهدید قرار دهد یا ویژگی‌های طبیعی، فرهنگی یا زیبایشناختی آن منطقه را مختل نماید،

(ت) مقررات حاکم در نواحی اطراف منطقه مورد نظر.

5 - گزارش‌دهی دوره‌ای پایش و ارزیابی آن مکان و بازبینی‌های مناسب طرح مدیریتی باید بر طبق این پروتکل انجام شود.

6 - عدم رعایت این معیارها موجب حذف از سیاهه مناطق حفاظت شده دریای خزر میگردد.

[1] این معیارها در آخرین ویرایش (نسخه 3.1) «معیارها و سیاهه قرمز اتحادیه بینالمللی حفاظت از طبیعت» قابل دسترسی است.

متن طرح

ماده واحد- پروتکل حفاظت از تنوع زیستی الحاقی به کنوانسیون چهارچوب حفاظت از محیط زیست دریایی دریای خزر به شرح پیوست تصویب و اجازه مبادله اسناد آن داده می شود. تبصره- رعایت اصل هفتاد و هفتم (77) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در مورد هرگونه اصلاح پروتکل الزامی است.

بسم الله الرحمن الرحيم

پروتکل حفاظت از تنوع زیستی الحاقی به

کنوانسیون چارچوب حفاظت از محیط زیست دریایی دریای خزر

مقدمه

دولتهای ساحلی دریای خزر:

جمهوری آذربایجان

جمهوری اسلامی ایران

جمهوری قزاقستان

فدراسیون روسیه

ترکمنستان

که از این پس «طرفهای متعاقد» خوانده میشوند،

و طرفهای متعاقد کنوانسیون چارچوب حفاظت از محیط زیست دریایی دریای خزر، منعقد در تهران به تاریخ 13/ 8/ 1382 برابر با 4 نوامبر 2003 میلادی میباشند (که از این پس «کنوانسیون» نامیده می شود)؛

با عزم به اجرای کنوانسیون و طبق بند (2) ماده (14) آن که به منظور انجام اقدامات لازم برای حمایت، حفاظت و احیای منابع زیستی دریایی، همکاری در جهت تدوین پروتکلها را تصریح می نماید؛

به عنوان طرفهای متعاقد کنوانسیون سازمان ملل متحد در خصوص تنوع زیستی، مورخ 15 خرداد 1371 هجری شمسی برابر با 5 ژوئن 1992 میلادی ؛

با آگاهی از این که دریای خزر یک زیستبوم بینظیر است و شمار زیادی از زیستگاهها و گونههایی با اهمیت فراوان ملی، منطقه‌ای و جهانی که نیازمند حمایت، حفاظت و احیاء هستند را در بر میگیرد و لزوم تضمین استفاده پایدار و منطقی از منابع زیستی؛

با در نظر گرفتن فشارهای وارده بر محیط زیست دریای خزر، به خاطر انواع مختلف فعالیت‌های انسانی که تنوع زیستی را تهدید می‌کنند؛

با تأکید بر اهمیت حفاظت از تنوع زیستی و در صورت اقتضاء بهبود وضعیت میراث طبیعی و فرهنگی نواحی ساحلی و دریایی دریای خزر به‌ویژه از طریق ایجاد مناطق حفاظت شده و حمایت و حفاظت از گونه‌های تهدید شده در سطوح ملی و منطقه‌ای؛

با ابراز نگرانی از گونه‌های بیگانه و لزوم توسعه اقدامات کنترلی جهت ممانعت از انتقال تصادفی این گونه‌ها به داخل و خارج از دریای خزر در نتیجه فعالیت‌های انسانی؛

با تأیید لزوم انجام اقدامات ضروری برای حمایت، حفاظت و احیاء سلامت و یکپارچگی زیست بومهای دریایی و ساحلی دریای خزر؛

به ترتیب زیر موافقت کرده‌اند:

بخش اول- مقررات و تعهدات کلی

ماده 1 - کاربرد اصطلاحات

از نظر این پروتکل:

(الف) «تنوع زیستی» یعنی گوناگونی موجودات زنده از تمامی منابع از جمله، زیست بومهای خشکی، دریایی و دیگر زیستبومهای آبی و ترکیبات بومشناختی که بخشی از آنها هستند. این مفهوم تنوع درون گونه‌ها، بین گونه‌ها و زیستبومها را دربرمی‌گیرد؛

(ب) «منابع زیستی» شامل ذخایر وراثتی، موجودات یا بخشهایی از آنها، جمعیتها یا هر جزء زیستی دیگر از زیستبومها با کارکرد یا ارزش بالقوه یا بالفعل برای بشریت می باشد؛

(پ) «فناوری زیستی» یعنی هر کاربرد فناورانه سامانه‌های زیستی، موجودات زنده یا مشتقات آنها به منظور تولید یا اصلاح محصولات یا فرآیندهایی برای کاربرد ویژه،

(ت) «مرجع صلاحیتدار» یعنی «مرجع ملی» تعریف شده در ماده (1) کنوانسیون یا مرجع (مراجع) داخلی دولت طرف متعاقد که از سوی مرجع ملی، به‌عنوان مسئول اجرای تعهدات مصرح این پروتکل، تعیین شده است؛

(ث) «کشور خاستگاه ذخایر وراثتی» یعنی کشوری که به استثنای انواع توافق شده فرامرزی منابع زیستی متعلق به همه دولت‌های ساحلی خزر، ذخایر مزبور را در شرایط طبیعی در اختیار دارد؛

(ج) «کشور تأمینکننده ذخایر وراثتی» یعنی کشوری که ذخایر وراثتی جمع‌آوری شده را از منابع داخلی، از جمله جمعیت‌های گونه‌های وحشی و اهلی، یا از منابع بیرونی، اعم از آن که خاستگاه آنها ممکن است در آن کشور یا خارج از آن باشد، تأمین مینماید؛

(چ) «گونه اهلی یا اصلاح شده» یعنی گونه‌ای که به منظور رفع نیازهای بشری روند تکاملی را طی کرده است؛

(ح) «زیستبوم» یعنی مجموعه ای پویا از موجودات زنده و محیط پیرامون آنها که به عنوان یک واحد فعال دارای تأثیر متقابل هستند؛

(خ) «گونه بومی» یعنی هر گونه‌ای که گمان می رود فقط در یک منطقه ویژه جغرافیایی مشخص یافت می شود؛

(د) «حفاظت بیرونی» یعنی حفاظت از اجزاء تنوع زیستی خارج از زیستگاه طبیعی آنها؛

(ذ) «ماده وراثتی» یعنی هر ماده ای با منشأ گیاهی، جانوری، میکروبی یا غیره حاوی واحدهای کارکردی وراثتی ؛

(ر) «گونه اصلاح شده وراثتی» یعنی هر گونه‌ای که ماده وراثتی آن با استفاده از فناوری ژن تغییر کرده باشد؛

(ز) «ذخایر وراثتی» به معنای ماده وراثتی است که از ارزش واقعی یا بالقوه برخوردار باشد؛

(ژ) «زیستگاه» یعنی محل خاص زندگی که موجود زنده یا یک جمعیت به طور طبیعی در آن یافت می‌شوند؛

(س) «حفاظت درونی» یعنی حفاظت از زیستبومها و زیستگاههای طبیعی و نگهداری و احیاء جمعیت‌های مانای گونه‌ها در محیط‌های طبیعی آنها و در مورد گونه‌های اهلی یا اصلاح شده در محیط‌هایی که ویژگی‌های بارز خود را در آن توسعه بخشیده‌اند؛

(ش) «گونه بیگانه» (که به عنوان گونه غیر بومی یا معرفی شده هم شناخته می‌شود) یعنی هر گونه‌ای که در نتیجه پراکنش عمدی یا تصادفی ناشی از فعالیتهای انسانی، خارج از محدوده طبیعی خود که از نظر تاریخی شناخته شده است، یافت می‌شود؛

(ص) «گونه مهاجم» یعنی گونه بیگانه که استقرار و پراکنش آن ممکن است موجب بروز خسارتهای اقتصادی یا زیست‌محیطی در زیست بومها یا منابع زیستی شود یا برای سلامتی انسان مضر باشد؛

(ض) «فرآهمایی طرفها» یعنی رکن موضوع ماده (22) کنوانسیون؛

(ط) «سیاهه مناطق حفاظت شده دریای خزر» یعنی سیاهه مناطق حفاظت شده ای که برای محیط‌زیست دریایی دریای خزر حائز اهمیت است،

(ظ) «منطقه حفاظت شده» یعنی ناحیه جغرافیایی مشخص که جهت دستیابی به اهداف ویژه حفاظتی تعیین، ساماندهی و مدیریت میشود؛

(ع) «دبیرخانه» یعنی رکن موضوع ماده (23) کنوانسیون؛

(غ) «استفاده پایدار» یعنی استفاده از اجزای تشکیل‌دهنده تنوع زیستی به شیوه و به میزانی که به کاهش دراز مدت تنوع زیستی منجر نشود و بدین ترتیب توانایی آن برای رفع نیازها و آمال نسل حاضر و آتی حفظ گردد؛

(ف) «فناوری» یعنی شیوه عمل، توصیف و کاربرد اصطلاحات برای هر کدام از علوم کاربردی یا همه آنها که استفاده تجربی و یا صنعتی دارند از جمله فناوری زیستی؛

(ق) «گونه مورد تهدید» یعنی هر گونه ای از موجودات که بقای آن با فعالیتهای انسانی یا سایر عوامل به‌طور چشمگیری به مخاطره افتاده باشد؛

(ک) «معرفی» یعنی هر گونه ای از خارج به داخل زیست بوم دریای خزر به طور عمدی یا تصادفی انتقال یابد؛

(گ) «پیمانهای بین‌المللی حاکم» یعنی سند‌های حقوقی بین‌المللی که برای تمامی طرفهای متعاهد عضو آن ها لازم‌الاجرا باشد.

ماده 2 - اهداف

اهداف این پروتکل عبارتند از حمایت، حفاظت و احیاء سلامت و یکپارچگی تنوع زیستی و زیستبوم دریای خزر و همچنین تضمین استفاده پایدار از منابع زیستی و در این خصوص:

(الف) حفاظت گونه‌های تهدید شده و زیستبومهای آسیب‌پذیر برای تضمین ماندگاری و تنوع زیستی آنها در دراز مدت؛

(ب) ممانعت از کاهش، تنزل و تخریب گونه‌ها، زیستگاهها و سامانهای بومشناختی در راستای اصل احتیاط؛

(پ) حمایت و حفاظت از مناطقی که به بهترین وجه، طیف وسیعی از گونه‌ها، زیستگاههای ویژه، سامانهای بومشناختی و میراث‌های طبیعی و فرهنگی مربوطه را ارائه میدهند.

ماده 3 - محدوده کاربرد

بر طبق مواد (3) و (15) کنوانسیون، این پروتکل شامل محیط زیست دریایی دریای خزر، ضمن لحاظ نوسانات سطح آب و منابع آلودگی با منشأ خشکی آن، و همچنین زمینی میشود که تحت تأثیر مجاورت دریا قرار دارد، از جمله تالابهای دارای اهمیت بینالمللی، همان گونه که به موجب قوانین ملی یا، در غیر این صورت توسط طرفهای متعاقد تعیین شده است.

ماده 4 - اجرای پروتکل

هر طرف متعاقد باید مرجع صلاحیتداری را به منظور هماهنگی اجرای مفاد این پروتکل در قلمرو و تحت صلاحیت خود تعیین کند.

ماده 5 - مقررات کلی

اجرای این پروتکل باید توسط طرفهای متعاقد بر اساس قوانین ملی آنها و با لحاظ بند (1) ماده (9)، بند (2) ماده (11) و ماده (30) این پروتکل انجام گیرد. در این خصوص طرفهای متعاقد باید:

(الف) بهطور جداگانه یا مشترک تمامی اقدامات مناسب برای حمایت، حفاظت و احیاء محیط زیست دریایی دریای خزر را انجام دهند؛

(ب) از ذخایر طبیعی دریای خزر به نحوی استفاده نمایند که هیچگونه آسیبی به محیط زیست دریایی و منابع زیستی دریای خزر نرساند؛

(پ) با تأکید ویژه بر گونههای مورد تهدید، تنوع زیستی را حمایت، حفاظت و احیاء کنند؛

(ت) با ایجاد مناطق حفاظت شده، مناطقی را که بینظیر و بسیار حساس بوده یا در سطح منطقه بهطور برجستهای نمایانگر وضعیت زیستمحیطی سالم و پایدار هستند؛ حمایت، حفاظت و احیاء نمایند؛

(ث) جهت حفاظت از تنوع زیستی و استفاده پایدار و مدیریت منابع زیستی از جمله زیستگاههای آنها، راهبردها، طرحها و برنامههای اقدام ملی و در صورت اقتضاء منطقهای را اتخاذ و قوانین مناسب را تدوین و اجرا کنند؛

(ج) برای تنوع زیستی دریای خزر، تدابیر پایشی را اعمال نمایند؛

(چ) سیاه تنوع زیستی و زیستگاهها را به منظور حفاظت از تنوع زیستی و استفاده پایدار و منطقی از منابع زیستی، شناسایی و تدوین کنند؛

(ح) از سازگاری راهبردهای بخشی و طرح های عملیاتی با اصول حفاظت از تنوع زیستی و استفاده پایدار و منطقی از منابع زیستی اطمینان حاصل نمایند؛

(خ) مدیریت یکپارچه ملی مناطق ساحلی را با توجه به نیاز استفاده پایدار و منطقی از منابع زیستی و حفاظت از تنوع زیستی اجرا کنند،

(د) منابع آلودگی و هر گونه فعالیتی را که تأثیر منفی چشمگیری بر زیستگاهها و گونهها دارند یا ممکن است داشته باشند پایش نمایند؛

(ذ) با یکدیگر و با سازمانهای بینالمللی صلاحیتدار در زمینه حفاظت تنوع زیستی و مدیریت زیستبومها و گونههای مورد تهدید همکاری نمایند.

بخش دوم- حمایت و حفاظت از گونهها

ماده 6 - اقدامات حمایتی و حفاظتی گونهها

طرفهای متعاقد به منظور حمایت و حفاظت از گونهها باید:

(الف) گزارش جامعی از وضعیت گونه‌های گیاهی و جانوری مورد تهدید را تهیه و وضعیت حفاظتی این گونه‌ها را با رده‌های پیوست یک این پروتکل که بر طبق کتاب قرمز خزر با همکاری سازمان‌های بین‌المللی مربوط تدوین خواهد شد، تطبیق نمایند تا با توجه به بحث و تجزیه و تحلیل قبلی توسط طرف‌های متعاقد در فرآهمایی طرف‌ها مورد پذیرش قرار گیرد؛

(ب) فعالیتهایی را که اثرات نامطلوبی بر گونه‌های حمایت شده و زیستگاه‌های آنها دارند و سایر اقداماتی را که وضعیت مطلوب حفاظت از چنین گونه‌هایی را تضمین می نمایند، ساماندهی کنند؛

(پ) زنده‌گیری عمدی و تا حد امکان تصادفی، تملک یا کشتار، انتقال و بهره‌برداری از گونه‌های گیاهی و جانوری حمایت شده، اجزاء و مشتقات آنها را برای مقاصد تجاری پایش و، در صورت اقتضاء، از این اعمال جلوگیری نمایند؛

(ت) مزاحمت برای گونه‌های جانوری، به ویژه در طی دوره زادآوری، جوجه‌کشی، زمستان خوابی یا مهاجرت و نیز در دیگر دوره‌های تنش‌زستی را پایش و، در صورت اقتضاء، از آن جلوگیری کنند؛

(ث) همه اشکال تخریب و مزاحمت برای گونه‌های گیاهی حمایت شده، اجزاء و فراورده‌های آنها از جمله جمع آوری، برداشت، برش، ریشه‌کشی، تملک، مبادله تجاری یا انتقال و عرضه آنها را برای مقاصد تجاری ساماندهی نمایند؛

(ج) به منظور حفاظت و احیاء گونه‌های مهاجر با یکدیگر همکاری کنند؛

(چ) بر طبق معیارهای مشترک مورد توافق در زمینه پویایی جمعیت، پایش دراز مدت بر وضعیت گونه‌های مورد تهدید موضوع پیوست یک این پروتکل، و همچنین بر ماهیت و شدت اثرات تهدید کننده بقای آنها را بر عهده بگیرند.

(ح) اطلاعات مربوط به اقدامات در دست اجرا جهت حفاظت از جمعیت گونه‌های مورد تهدید موضوع پیوست یک این پروتکل را مبادله و بر اساس معیارهای مشترک مورد توافق، کارائی چنین اقداماتی را ارزیابی نمایند؛

(خ) برنامه‌های اقدام ملی و در صورت اقتضاء، منطقه‌ای را، به منظور حفاظت درونی و بیرونی و احیاء گونه‌هایی که در پیوست یک این پروتکل احصاء شده‌اند، شرح داده، اجرا کنند؛

(د) به منظور تضمین حمایت، حفاظت و در صورت نیاز احیاء گونه‌های مورد تهدید احصاء شده در پیوست یک این پروتکل با یکدیگر همکاری نمایند؛

(ذ) در صورت اقتضاء و طبق قوانین ملی، معافیتهایی را برای ممنوعیتهای مقرر در زمینه حفاظت از گونه‌های احصاء شده در پیوست یک این پروتکل، با اهداف علمی و تکثیر و، در صورت تهدید سلامتی انسان، منظور نمایند، مشروط بر این که معافیتهای مزبور به بقای جمعیت گونه‌های هدف یا هر گونه دیگر آسیب نرساند.

ماده 7 - گونه‌های بیگانه

طرف‌های متعاقد باید:

(الف) معرفی گونه‌های بیگانه را ساماندهی و از ورود مواردی که ممکن است اثرات زیانباری بر زیست بومها، زیستگاهها یا سایر گونه‌ها داشته باشند، جلوگیری نمایند و گونه‌هایی را که از قبل معرفی گردیده و موجب بروز خسارت شده یا احتمالاً موجب بروز خسارت می شوند، ساماندهی کنند؛

(ب) وضعیت تمام گونه‌های بیگانه معرفی شده به دریای خزر و مخاطرات ناشی از آنها را بررسی و طرح اقدام منطقه‌ای را در مورد گونه‌هایی که مهاجم شناخته شده‌اند، تدوین و اجرا نمایند.

ماده 8 - گونه‌های مورد اصلاح وراثتی

طرف‌های متعاقد باید معرفی گونه‌های مورد اصلاح وراثتی را ساماندهی و از ورود مواردی که ممکن است اثرات زیانباری بر سلامت انسان، زیست‌بومها، زیستگاهها و سایر گونه‌ها داشته باشند، جلوگیری کنند و گونه‌هایی را که از قبل معرفی گردیده و موجب بروز خسارت شده یا

محتماً موجب بروز خسارت می شوند، ساماندهی نمایند. در مورد معرفی مزبور، با توجه به بحث و تجزیه و تحلیل قبلی، باید در فرآهمایی طرفها تصمیمگیری شود.

بخش سوم - حمایت و حفاظت از مناطق حفاظت شده

ماده 9 - تعیین مناطق حفاظت شده

1 - به منظور حفاظت درونی و پس از حصول اطمینان از عدم مخالفت طرفهای متعاقد، از نظر این پروتکل هر طرف متعاقد میتواند بر طبق ضوابط موضوع پیوست دو این پروتکل، مناطق حفاظت شدهای را در محیط زیست دریایی و زمینی تعیین نماید که تحت تأثیر مجاورت دریا قرار دارند. مناطق حفاظت شده مزبور ممکن است با هدف حفاظت از موارد زیر تعیین شوند:

(الف) انواع زیستبومهای دریایی و ساحلی مشخص با اندازه مناسب به منظور تضمین ماندگاری و حفظ تنوع زیستی آنها در دراز مدت؛

(ب) زیستگاههایی که ناحیه طبیعی پراکنش آنها در محدوده اجرای این پروتکل، در معرض نابودی است، از جمله مواردی که در نتیجه پسرقت یا محدود شدگی خودبه خودی ناحیه طبیعی، پراکنش کاهش یافتهای دارند؛

(پ) زیستگاههای بحرانی برای بقاء، تولید مثل و احیاء گونههای گیاهی و جانوری بومی یا مورد تهدید،

(ت) مکانهایی با اهمیت ویژه، به دلیل بهره علمی، زیباییشناختی، فرهنگی یا آموزشی آنها.

2 - چنانچه دو یا چند طرف متعاقد قصد تعیین منطقه حفاظت شده مشترکی را داشته باشند، مراجع صلاحیتدار طرفهای مزبور باید در جهت همکاری برای حصول توافق در خصوص اقدامات آتی، تلاش نمایند.

3 - هر گاه مناطق حفاظت شده شامل نواحی ساحلی و دریایی مشخص شوند، طرف متعاقد مزبور باید برای حصول اطمینان از هماهنگی در اداره و مدیریت کامل منطقه حفاظت شده تلاش نماید. طرف متعاقد مزبور باید برنامههای مدیریتی را برطبق دستور العملها و معیارهای مشترک موضوع پیوست دو این پروتکل، تدوین و اجرا نماید.

ماده 10 - مدیریت مناطق حفاظت شده

1 - طرفهای متعاقد باید بر طبق پیمانهای بین المللی حاکم و قوانین ملی، اقدامات حفاظتی مورد نیاز را به ویژه در موارد زیر انجام دهند:

(الف) جلوگیری از دفع یا تخلیه پسماند و دیگر مواد که ممکن است بهطور مستقیم یا غیرمستقیم به یکپارچگی زیستبوم منطقه حفاظت شده زیان برسانند؛

(ب) ساماندهی رفت و آمد شناورها و هر نوع توقف یا لنگر انداختن آنها؛

(پ) ساماندهی معرفی هرگونه ای به منطقه، از جمله گونه های غیر بومی منطقه حفاظت شده مورد نظر، همچنین معرفی مجدد گونههای موجود یا حاضر در مناطق حفاظت شده؛

(ت) ساماندهی هرگونه فعالیت متضمن احداث فیزیکی یا اکتشاف در مناطق حفاظت شده؛

(ث) ساماندهی هرگونه فعالیت علمی-پژوهشی؛

(ج) ساماندهی ماهیگیری، شکار، زنده گیری جانوران و برداشت گیاهان یا تخریب آنها، همچنین تجارت جانوران و گیاهان و اجزای جانوری و گیاهی؛

(چ) ساماندهی هر فعالیت یا اقدام دیگری که احتمال آسیب رسانی یا مزاحمت برای گونهها را در پی داشته باشد، یا این امکان را پدید آورد که وضعیت حفاظت زیستبومها به مخاطره افتاده یا احتمالاً به ویژگیهای فرهنگی یا طبیعی منطقه حفاظت شده آسیب برساند؛

(ح) هر گونه اقدامی با هدف حفاظت از سامانه‌های زیستی و بومشناختی مهم

2 - بر طبق پیمانهای بین‌المللی حاکم و قوانین ملی، طرفهای متعاقد باید برای مناطق حفاظت شده تدابیر برنامه‌ریزی، مدیریتی، نظارتی و پایشی را اتخاذ نمایند. تدابیر مزبور باید موارد زیر را در برگیرند:

(الف) تدوین و تصویب برنامه مدیریت مشخص کننده چارچوب تشکیلاتی و حقوقی و اقدامات حفاظتی و مدیریتی قابل اجرا؛

(ب) پایش سامانه‌های بومشناختی، زیستگاهها، پویایی جمعیت و نیز تأثیر فعالیتهای انسانی؛

(پ) مشارکت دادن فعال جوامع محلی و تشکلهای بزرگتر، در صورت اقتضا، جهت تدوین برنامه مدیریتی، متعاقباً مدیریت منطقه حفاظت شده و کمکرسانی به ساکنان محلی که ممکن است از ایجاد منطقه حفاظت شده متأثر شده باشند؛

(ت) آموزش و پرورش جوامع محلی و تشکلهای بزرگتر و سازمانها؛

(ث) آموزش مدیران و کارکنان فنی واجد شرایط.

3 - طرفهای متعاقد باید تضمین کنند که برنامه‌های اقتصادی ملی و اکشن در شرایط اضطراری، شامل اقداماتی برای مقابله با رخدادهایی میباشند که قادرند سبب تخریب یا بروز تهدید در مناطق حفاظت شده گردند.

ماده 11 - روند ایجاد و احصای مناطق حفاظت شده

1 - طرفهای متعاقد باید سیاهه مناطق حفاظت شده دریای خزر را تدوین نمایند.

2 - مناطق حفاظت شده دریای خزر در نواحی ساحلی و یا دریایی ممکن است توسط یک یا چند طرف متعاقد، تعیین شود. مختصات جغرافیایی مناطق حفاظت شده دریای خزر در مناطق دریایی پس از لازمالاجرا شدن مفاد کنوانسیون رژیم حقوقی دریای خزر توسط همه طرفهای متعاقد، تعیین خواهد شد.

3 - طرفهای متعاقدی که درج مناطقی در سیاهه مناطق حفاظت شده دریای خزر پیشنهاد می کنند، باید گزارش مقدماتی حاوی اطلاعاتی راجع به موقعیت جغرافیایی منطقه، خصوصیات فیزیکی و بومشناختی، وضعیت عملیاتی، برنامه مدیریتی و ابزارهای اجرایی و نیز گزارش توجیهی اهمیت آن را به دبیرخانه کنوانسیون ارائه نمایند. چنانچه پیشنهادی مربوط به مناطقی در نواحی دریایی یا ساحلی دریای خزر یا چند طرف متعاقد باشد، طرفهای مربوطه باید، به منظور حصول اطمینان از ثبات اقدامات حمایتی و حفاظتی پیشنهادی و اجرای آنها، با یکدیگر رایزنی کنند.

4 - دبیرخانه باید تطابق پیشنهاد را با دستور العملها و معیارهای مشترک موضوع پیوست دو این پروتکل بررسی نماید و چنانچه پس از ارزیابی، مطابقتی وجود داشته باشد، پس از حصول اطمینان از موافقت تمامی طرفهای متعاقد، باید مراتب را به فرآهمایی طرفها اطلاع دهد تا در خصوص درج منطقه مزبور در سیاهه مناطق حفاظت شده دریای خزر تصمیمگیری کند.

5 - به محض این که منطقه‌ای در سیاهه مناطق حفاظت شده دریای خزر درج گردید، طرف یا طرفهای متعاقد باید اقدامات حمایتی و حفاظتی مشخص شده در برنامه‌های مدیریت خود را که بر طبق جزء (الف) بند (2) ماده (10) این پروتکل تدوین شده است، اجرا و دبیرخانه را از هر گونه تغییری در وضعیت توصیفی یا اجرایی منطقه حفاظت شده، مطلع نمایند.

6 - دبیرخانه باید سازمانهای بین‌المللی و ملی صلاحیت‌دار را از سیاهه و اقدامات انجام شده درخصوص مناطق حفاظت شده دریای خزر آگاه نماید.

بخش چهارم- ابزارها و الزامات حمایت و حفاظت از گونه‌ها و مناطق حفاظت‌شده

ماده 12 - حفاظت از تنوع زیستی در چارچوب مدیریت مناطق ساحلی

به منظور تدوین سازوکاری جهت حفاظت از تنوع زیستی، بر طبق ماده (15) کنوانسیون، طرفهای متعاقد باید تدابیری را جهت تدوین و تصویب راهبردها و برنامههای ملی مدیریت مناطق ساحلی اتخاذ نمایند. اجرای این راهبردها و برنامههای ملی در موارد زیر الزامی است:

(الف) یکپارچهسازی حفاظت از تنوع زیستی و مقررات حمایت زیستمحیطی در برنامهریزی توسعه ملی و یا منطقهای؛

(ب) اجرای رهیافت مدیریت یکپارچه که استفاده چند جانبه از منابع زیستی را بر طبق ماده (3) این پروتکل مجاز می شمارد؛

(پ) تجزیه و تحلیل پویایی طبیعی زیست بومهای ساحلی در خصوص تغییرات سطح دریا.

ماده 13 - ارزیابی اثرات زیستمحیطی در چارچوب حفاظت از تنوع زیستی

بر طبق ماده (17) کنوانسیون، طرفهای متعاقد باید شیوههای ارزیابی اثرات زیستمحیطی را به عنوان ابزاری جهت جلوگیری و به حداقل رساندن اثرات نامطلوب بر تنوع زیستی در محیط زیست دریایی دریای خزر به کار گیرند.

ماده 14 - دسترسی به ذخایر وراثتی

1 - ضمن به رسمیت شناختن حقوق حاکمیت طرفهای متعاقد بر ذخایر طبیعی خود، اجازه تعیین دسترسی به ذخایر وراثتی بر عهده دولتهای ملی و تابع قوانین ملی است.

2 - با در نظر داشتن قوانین ملی، هر طرف متعاقد باید تلاش کند تا شرایطی را ایجاد نماید که دسترسی به ذخایر وراثتی برای استفاده سایر طرفهای متعاقد، به گونهای که از لحاظ محیط زیست مناسب باشد، تسهیل گردد و محدودیت های متضاد با اهداف این پروتکل را وضع ننماید.

3 - از نظر این پروتکل، ذخایر وراثتی ارایه شده توسط یک طرف متعاقد تنها ذخایری هستند که توسط طرفهای متعاهدی که کشورهای مبدأ آن ذخایر هستند یا بر طبق این پروتکل به ذخایر وراثتی دسترسی دارند، تامین شده باشند.

4 - دسترسی به ذخایر وراثتی، در صورت اعطاء، باید بر مبنای شرایط مورد توافق دوجانبه و با رعایت مفاد این ماده باشد. چنین شرایطی میتواند شامل:

(الف) حلو فصل اختلاف؛

(ب) شرایط سود مشترک؛

(پ) در صورت وجود طرف ثالث، شرایط استفاده بعدی توسط آن طرف؛ و

(ت) در صورت نیاز، شرایط تغییر قصد.

5 - دسترسی به ذخایر وراثتی باید منوط به رضایت پیشین اعلام شده طرف متعاقد تامین کننده آن ذخایر باشد، مگر آنکه آن طرف متعاقد طریق دیگری را تعیین کرده باشد.

6 - هر طرف متعاقد باید برای توسعه و انجام پژوهشهای علمی بر پایه ذخایر وراثتی فراهم شده توسط سایر طرفهای متعاقد با مشارکت کامل آنها و در صورت امکان در آن طرفهای متعاقد تلاش کند.

ماده 15 - دسترسی به فناوری و انتقال آن

1 - هر طرف متعاقد تعهد میکند که با رعایت مفاد این ماده، دسترسی و انتقال فناوریهایی را که با حفاظت و استفاده پایدار از تنوع زیستی یا استفاده از ذخایر وراثتی مرتبط هستند و سبب بروز خسارت قابل ملاحظه های بر محیط زیست نمیگردند، برای دیگر طرفهای متعاقد فراهم و یا تسهیل نماید.

2 - دسترسی به فناوریهای موضوع بند (الف) این ماده و انتقال آن به سایر طرفهای متعاقد باید تحت شرایط عادلانه و مطلوب، از جمله شرایط ترجیحی و اعطائی که مورد توافق دو جانبه باشند، فراهم شده یا تسهیل گردد.

3 - هر طرف متعاقد باید در صورت اقتضاء تدابیر قانونی، اجرایی یا سیاستگذاری را با این هدف اتخاذ نماید که امکان دسترسی به فناوری استفاده از ذخایر مزبور و انتقال آن، بر مبنای شرایط مورد توافق دو جانبه، از جمله فناوری حفاظت شده بهوسیله حق انحصاری اختراع و سایر حقوق مالکیت معنوی بر طبق پیمانهای بینالمللی حاکم و سازگار با بندهای (4) و (5) این ماده برای طرف های تامین کننده ذخایر وراثتی فراهم گردد.

4 - هر طرف متعاقد باید تدابیر قانونی، اجرایی یا سیاستگذاری را با این هدف اتخاذ نماید که بخش خصوصی، دسترسی به توسعه مشترک و انتقال فناوری موضوع بند (1) این ماده را به نفع موسسات دولتی و بخش خصوصی طرفهای متعاقد تسهیل نماید.

5 - طرفهای متعاقد با به رسمیت شناختن این که حق انحصاری اختراع و سایر حقوق مالکیت معنوی ممکن است بر اجرای این پروتکل تأثیرگذار باشد؛ باید با رعایت قوانین ملی و پیمانهای بینالمللی حاکم در این خصوص، با یکدیگر همکاری نمایند تا اطمینان حاصل گردد که حقوق مذکور حامی اهداف این پروتکل هستند و با آنها مغایرتی ندارند.

ماده 16 - کمک و همکاری علمی و فنی

1 - طرفهای متعاقد باید همکاری فنی و علمی در زمینه حفاظت از تنوع زیستی و استفاده پایدار و منطقی از منابع زیستی را از طریق مؤسسات ملی و بینالمللی مناسب ارتقا دهند.

2 - هر طرف متعاقد باید در اجرای این پروتکل، همکاری علمی و فنی با سایر طرفهای متعاقد را ارتقا دهد. در ارتقای همکاری مزبور باید عنایت ویژهای به توسعه منابع انسانی و ظرفیتسازی سازمانی، برنامههای پژوهشی و پایش، و استانداردسازی رویهها و دستورالعملها مبذول گردد.

3 - در پیگیری اهداف این پروتکل، طرفهای متعاقد باید در توسعه و استفاده از فناوریها از جمله فناوریهای سنتی همکاری کنند. بدین منظور، طرفهای متعاقد همچنین باید همکاریهای مزبور را از طریق آموزش کارکنان و تبادل کارشناسان ارتقا دهند.

4 - طرفهای متعاقد باید ایجاد پروژههای مشترک و برنامههای تحقیقاتی و سرمایهگذاری مشترک را برای توسعه فناوریهای مرتبط با اهداف این پروتکل به شرط توافق متقابل، ارتقا دهند.

ماده 17 - تبادل اطلاعات

طرفهای متعاقد باید :

(الف) تدابیر مناسبی را برای سهولت تبادل اطلاعات مربوط به حفاظت از تنوع زیستی و استفاده پایدار و منطقی از منابع زیستی از تمام منابع در دسترس عموم اتخاذ کنند. تبادل اطلاعات مزبور باید شامل نتایج پژوهشهای فنی، علمی و اقتصادی- اجتماعی و نیز اطلاعات آموزشی و دانش بومی باشد؛

(ب) اطلاعات مربوط به خصوصیات مناطق حفاظت شده و گونههای مورد تهدید، از جمله تجربیات به دست آمده و مشکلات پیش رو را مبادله نمایند؛

(پ) در اولین فرصت، هرگونه شرایطی را که بیم آن میرود تا زیستبومهای مناطق حفاظت شده یا بقای گونههای مورد تهدید را به مخاطره بیندازد، به طرفهای متعاقد دیگر، که ممکن است تحت تأثیر واقع شوند، و به دبیرخانه اطلاع دهند.

ماده 18 - آموزش زیست محیطی و آگاهی عمومی

طرفهای متعاقد باید :

(الف) اطلاعات لازم مربوط به وضعیت گونهای مورد تهدید و تعیین مناطق حفاظت شده، ویژگیها، اهمیت و مقررات حاکم بر آنها را منتشر نمایند؛

(ب) تلاش کنند تا عموم جامعه از ارزش و آسیبپذیری مناطق حفاظت شده و گونهای مورد تهدید و دانش علمی کسب شده از طریق برنامههای حفاظت از طبیعت، آگاه شوند. این اطلاعات باید در برنامههای آموزشی و آگاه سازی عمومی گنجانده شوند؛

(پ) جهت تشویق مشارکت عموم و سازمانهای حفاظتی در اقدامات لازم برای حمایت از مناطق حفاظت شده و گونهای مورد تهدید، تلاش نمایند؛

(ت) در صورت اقتضاء با دیگر طرفهای متعاقد و سازمانهای ملی و بینالمللی صلاحیتدار در زمینه توسعه برنامههای آموزشی و تنویر افکار عمومی راجع به حفاظت از تنوع زیستی و استفاده پایدار و منطقی از منابع زیستی، همکاری نمایند.

ماده 19 - گزارشهای طرفهای متعاقد

1 - هر طرف متعاقد باید در خصوص اجرای مفاد این پروتکل بهویژه درخصوص وضعیت موارد زیر، گزارشی را به دبیرخانه ارائه دهد:

(الف) تنوع زیستی از جمله گونهای مورد تهدید و بیگانه؛

(ب) زیستگاهها؛

(پ) مناطق حفاظت شده موضوع سیاهه مناطق حفاظت شده دریای خزر و تغییرات وضعیت آنها؛

(ت) اجرای برنامههای آموزش زیستمحیطی و تنویر افکار عمومی.

2 - چارچوب گزارش و رویه ارائه اطلاعات باید در فرآهمایی طرفها مورد توافق قرار گیرد.

بخش پنجم: مقررات سازمانی و مالی

ماده 20 - مقررات سازمانی

از نظر این پروتکل و طبق بند (10) ماده (22) کنوانسیون، فرآهمایی طرفها از جمله باید:

(الف) اجرای این پروتکل را تحت بررسی مستمر قرار دهد؛

(ب) بر کار دبیرخانه نظارت و راهنمایی را برای فعالیتهای آن ارائه نماید؛

(پ) مفاد این پروتکل را تحت بررسی مستمر قرار دهد؛

(ت) طبق ماده (24) این پروتکل، اصلاحات این پروتکل یا پیوستهای آن و نیز پیوستهای الحاقی آن را بررسی و تصویب نماید؛

(ث) گزارشهایی را که در خصوص موضوعات مرتبط با این پروتکل توسط دبیرخانه ارائه میشود، بررسی کند؛

(ج) کارایی تدابیر متخذ برای حمایت مناطق حفاظت شده و گونهای مورد تهدید را ارزیابی کند و لزوم اتخاذ تدابیر دیگری را بهویژه به شکل اصلاحیهای این پروتکل یا پیوستهای آن بررسی نماید؛

(چ) در صورت اقتضاء برنامههای منطقهای مرتبط، برنامه، طرح های عملیاتی و تدابیری را وفق ماده (6) این پروتکل تصویب و بازنگری نماید؛

(ح) رویههای ارایه گزارش طرف ها به موجب ماده (19) این پروتکل، و مبادله اطلاعات را طبق ماده (17) این پروتکل ساماندهی کند؛

خ) در خصوص درج منطقهای در سیاهه مناطق حفاظت شده دریای خزر، طبق ماده (9) این پروتکل تصمیمگیری نماید؛

د) مسائل مالی و بودجهای مرتبط با اجرای این پروتکل را بررسی کند و راجع به آنها تصمیمگیری کند؛

ذ) نهادهای فرعی یا سازوکارهای سازمانی را که ممکن است برای اجرای این پروتکل ضروری محسوب شوند، ایجاد نماید؛

ر) اقدامات اضافی که ممکن است برای دستیابی به اهداف این پروتکل مورد نیاز باشد، بررسی و به انجام رساند؛

ز) در راستای اهداف این پروتکل، در صورت اقتضاء، خدمات فنی و مالی را از نهادهای بینالمللی و موسسات علمی مربوطه درخواست نماید.

2- از نظر این پروتکل و بر طبق بند (4) ماده (23) کنوانسیون، دبیرخانه از جمله باید:

الف) بنابه درخواست هر طرف متعاهدی، کمک و مشاوره فنی، علمی و حقوقی را برای اجرای مؤثر این پروتکل ارائه نماید؛

ب) با مراجع صلاحیتدار در طرفهای متعاهد در خصوص اجرای این پروتکل ارتباط برقرار کند؛

پ) همکاری حقوقی، علمی و فنی را تشویق و تسهیل نماید؛

ت) ارتباط و هماهنگی با سازمانهای بینالمللی مربوطه، به ویژه با دبیرخانههای مرتبط با پیمانهای تنوع زیستی را برقرار و حفظ کند؛

ث) به همکاری سازمانهای بینالمللی، بین دولتی و غیر دولتی مربوط به طرفهای متعاهد در اجرای این پروتکل کمک نماید؛

ج) سامانههای پایش یکسانی را برای مناطق حفاظت شده دریای خزر و گونههای مورد تهدید ایجاد کند؛

چ) با هماهنگی طرفهای متعاهد و با هدف حفاظت مؤثر از تنوع زیستی دریای خزر، تاسیس شبکه مناطق حفاظت شده دریای خزر را پیشنهاد نماید؛

ح) پایگاه دادههای مناطق حفاظت شده دریای خزر و گونههای مورد تهدید را ایجاد و بهروزرسانی کند؛

خ) گزارشها و مطالعات فنی را که ممکن است برای اجرای این پروتکل مورد نیاز باشد، تهیه و به طرفهای متعاهد ارائه نماید؛

د) برنامههای آموزشی مربوط را به طور مبسوط شرح داده و اجرا کند؛

ذ) وظایف محوله در برنامههای اقدام مصوب فرآهمایی طرفها را در چهارچوب این پروتکل انجام دهد؛

ر) وظایف دیگری را که ممکن است توسط فرآهمایی طرفها تعیین شود، اجرا نماید.

ماده 21 - تامین منابع مالی پروتکل

1 - برای دستیابی به اهداف این پروتکل، طرفهای متعاهد باید تا آنجا که ممکن است:

الف) قابل دسترس بودن منابع مالی برای تنظیم و اجرای برنامهها، پروژهها و اقدامات مربوط داخلی، دوجانبه و چندجانبه را بررسی و از آن اطمینان حاصل کنند؛

ب) از طریق سازوکارها و منابع مالی دو جانبه و چند جانبه، بسیج منابع مالی، از جمله کمکهای مالی و وام، را تشویق کنند.

پ) روشها و مشوقهای نوآورانه ای را برای بسیج و هدایت منابع از جمله منابع موسسات، بنگاههای دولتی سایر کشورها، سازمانهای بینالمللی، سازمانهای غیر دولتی و موسسات بخش خصوصی جستجو کنند.

2 - قواعد مالی کنوانسیون باید با اعمال تغییرات لازم در مورد این پروتکل اجرا شود، مگر اینکه فرآهمایی طرفها به گونه دیگری تصمیم بگیرد.

بخش ششم- بندهای نهایی

ماده 22 - حلو فصل اختلافها

هر گونه اختلافی میان طرفهای متعاهد درخصوص اجرا یا تفسیر مفاد این پروتکل باید بر طبق ماده 30 کنوانسیون حل و فصل شود.

ماده 23 - تصویب و لازم الاجرا شدن پروتکل

1 - این پروتکل باید با تصمیم اجماعی طرفهای متعاهد در فرآهمایی طرفها تصویب شود.

2 - این پروتکل صرفا جهت امضاء کشورهای ساحلی خزر در شهر تهران از تاریخ 9/ 3/ 1393 (30 می 2014) تا تاریخ 9/ 3/ 1394 (30 می 2015) مفتوح خواهد بود.

3 - این پروتکل باید مورد تنفیذ، پذیرش یا تصویب کشورهای ساحلی خزر قرار گیرد و برای الحاق هر یک از کشورهای ساحلی خزر از تاریخی که این پروتکل برای امضا بسته میشود، مفتوح خواهد بود.

4 - اسناد تنفیذ، پذیرش، تصویب یا الحاق نزد امین کنوانسیون تودیع گردد.

5 - این پروتکل در نودمین روز پس از تاریخ تودیع اسناد تنفیذ، پذیرش، تصویب یا الحاق همه کشورهای ساحلی خزر، لازم الاجرا خواهد شد.

ماده 24 - تصویب اصلاحیههای پروتکل، پیوستهای آن و اصلاحیههای پیوستها

هر طرف متعاهد میتواند اصلاحیهها و پیوستهایی را برای این پروتکل و نیز اصلاحیههایی را برای پیوستهای آن پیشنهاد نماید. اصلاحیهها و پیوستهای مزبور توسط طرفهای متعاهد تصویب و بر طبق مواد (24) و (25) کنوانسیون لازم الاجرا خواهند شد.

ماده 25 - ارتباط با سایر موافقتنامههای بینالمللی

هیچ یک از مفاد این پروتکل نباید به حقوق و تعهدات طرفهای متعاهد به موجب سایر پیمانهای بینالمللی که عضو آن هستند لطمهای وارد سازد.

ماده 26 - تاثیر پروتکل بر قوانین ملی

مفاد این پروتکل نباید حق طرفها را مبنی بر اتخاذ تدابیر ملی سختگیرانهتر در خصوص اجرای این پروتکل، خدشه دار کند.

ماده 27 - قید تحدید تعهد

هیچ گونه قید تحدید تعهدی را نمی توان در مورد این پروتکل در نظر گرفت.

ماده 28 - امین

امین این پروتکل، امین کنوانسیون است.

ماده 29 - متون معتبر

متون آذری، انگلیسی، فارسی، قزاقی، روسی و ترکمنی این پروتکل از اعتبار یکسان برخوردار هستند و در صورت بروز اختلاف ناشی از تفسیر یا اجرای این پروتکل، متن انگلیسی ملاک خواهد بود.

ماده 30 - ارتباط با مذاکرات رژیم حقوقی دریای خزر

هیچ یک از مفاد این پروتکل نباید به نحوی تفسیر گردد که پیش‌داوری نسبت به نتیجه مذاکرات مربوط به رژیم نهایی حقوقی دریای خزر تلقی شود.

در گواهی مراتب فوق، امضاکنندگان زیر که به طور مقتضی مجاز میباشند، این پروتکل را امضاء نموده‌اند.

این پروتکل در شهر عشق آباد و در تاریخ نهم خرداد یک هزار و سیصد و نود و سه شمسی برابر با سی ام می 2014 میلادی تنظیم شد.

پروتکل حفاظت از تنوع زیستی الحاقی به کنوانسیون چارچوب حفاظت از محیط زیست دریایی دریای خزر

پیوست 1

رده‌های شناسایی گونه‌های مورد تهدید

منقرض شده (ایایکس)

گونه‌های منقرض شده است که هیچ شک منطقی در خصوص مرگ آخرین بازمانده آن وجود ندارد. زمانی گونه‌های منقرض شده فرض می‌گردد که تحقیقات جامع در زیستگاه شناخته شده یا مورد انتظار در زمانهای مناسب (شبانه‌روزی، فصلی، سالیانه) در سراسر محدوده تاریخی آن، قادر به ثبت یک فرد از آن گونه نباشد. تحقیقات باید بیش از یک دوره زمانی مناسب از چرخه و شکل زندگی آن گونه باشد.

منقرض شده در حیات وحش (اییدبلیو)

گونه منقرض شده در حیات وحش فقط در حالت پرورشی، در اسارت و یا به‌عنوان جمعیت (یا جمعیت‌های) پذیرفته شده در خارج از محدوده گذشته قادر به زنده ماندن است. زمانی گونه‌های منقرض شده در حیات وحش فرض می‌شود که تحقیقات جامع در زیستگاه شناخته شده یا مورد انتظار در زمانهای مناسب (شبانه‌روزی، فصلی، سالیانه) در سراسر محدوده تاریخی آن، قادر به ثبت یک فرد از آن گونه نباشد. تحقیقات باید بیش از یک دوره زمانی مناسب از چرخه و شکل زندگی آن گونه باشد.

در معرض انقراض (سی‌آر)

گونه‌های به طور جدی در معرض انقراض است که براساس بهترین شواهد موجود با یکی از معیارهای (الف) تا (ث) [1] به طور جدی در معرض انقراض منطبق باشد. لذا این گونه تلقی می‌گردد که با خطر به شدت بالای انقراض در حیات وحش روبه‌رو است.

در معرض خطر (ای‌بی‌ان)

گونه‌های در معرض خطر است که بر اساس بهترین شواهد موجود با یکی از معیارهای (الف) تا (ث)* در معرض خطر منطبق باشد. لذا این گونه تلقی می‌گردد که با خطر بسیار بالای انقراض در حیات وحش روبه‌رو است.

آسیب پذیر (وی‌بی‌و)

گونه‌های آسیب پذیر است که براساس بهترین شواهد موجود با یکی از معیارهای (الف) تا (ث)* آسیب پذیر منطبق باشد، لذا این گونه تلقی می‌گردد که با خطر بالای انقراض در حیات وحش روبه‌رو است.

نزدیک به تهدید (انتهی)

گونه‌های نزدیک به تهدید است که بر اساس معیارهای ارزیابی، در حال حاضر واجد شرایط در معرض انقراض، در معرض خطر یا آسیب پذیر نیست، اما در آینده نزدیک، نزدیک به واجد شرایط یا احتمال واجد شرایط یکی از رده‌های تهدید شده خواهد بود.

حداقل نگرانی (السی)

گونه‌های در حداقل نگرانی است که وقتی بر اساس معیارها ارزیابی واجد شرایط در معرض انقراض، در معرض خطر، آسیب پذیر یا نزدیک به تهدید نباشد. گونه‌هایی که در مناطق گسترده‌ای قرار دارند و پرشمار هستند در این رده قرار می‌گیرند.

اطلاعات کم (دید)

گونه‌های در رده اطلاعات کم است که بر اساس وضعیت پراکنش یا جمعیت آن، اطلاعات کافی جهت ارزیابی مستقیم یا غیرمستقیم از خطر انقراض آن وجود ندارد. ممکن است یک گونه در این رده به خوبی مطالعه و زیست شناسی آن شناخته شده باشد، اما داده‌های مناسبی در خصوص فراوانی و یا پراکنش موجود نباشد. بنابراین رده اطلاعات کم از طبقه بندی‌های تهدید نیست. احصای گونه‌ها در این رده نشان می‌دهد که اطلاعات بیشتری نیاز است و این احتمال را که تحقیقات آینده نشان خواهد داد که طبقه‌بندی مورد تهدید مناسب بوده است، تصدیق مینماید. مهم، استفاده مثبت از کلیه داده‌های موجود است. در بسیاری از موارد باید دقت بسیار زیادی جهت انتخاب بین رده اطلاعات کم و وضعیت‌های مورد تهدید به کار برده شود. اگر شک در رابطه با محدودیت نسبی محدوده پراکنش یک گونه وجود داشته باشد و مدت زمان قابل توجهی از آخرین ثبت آن گونه گذشته باشد، وضعیت مورد تهدید به خوبی می‌تواند توجیه گردد.

بررسی نشده (انایی)

گونه‌های بررسی نشده است که هنوز بر اساس معیارهای مورد ارزیابی قرار نگرفته است.

پیوست 2

معیارهای مشترک جهت درج در سیاهه مناطق حفاظت شده دریای خزر

الف- معیار انتخاب مکان

1 - برای اینکه منطقهای واجد شرایط جهت درج در سیاهه مناطق حفاظت شده دریای خزر باشد باید حداقل با یکی از ردیف های موضوع بند (1) ماده (9) این پروتکل مطابقت داشته باشد. در موارد خاصی منطقه واحدی میتواند با چندین ردیف مطابقت داشته باشد و چنین شرایطی تنها موجب تقویت مورد مشخص جهت درج منطقه در سیاهه میگردد.

2 - هیچ محدودیتی در خصوص تعداد کل مناطقی که در سیاهه درج میشوند یا تعداد مناطقی پیشنهادی هر عضو برای ثبت، وجود ندارد. با این حال، طرفها موافقت مینمایند که مکانها بر اساس مبنای علمی انتخاب و با توجه به کیفیت آنها در سیاهه درج شوند، بنابراین باید الزاماتی را که به موجب این پروتکل و معیارهای حاضر تعیین شده‌اند رعایت کنند.

3 - طرفهای متعاقد موافقت مینمایند که علاوه بر معیارهای اساسی وضعیت اجرایی ملی مناطق حفاظت شده، معیارهای زیر، را در انتخاب مکانهایی جهت درج در سیاهه مناطق حفاظت شده دریای خزر لحاظ کنند:

(الف) اهمیت جهانی:

این مکان به طور خاص مثال خوبی از یک زیست بوم طبیعی یا نزدیک به طبیعی، و همچنین مثال خوبی از ویژگیهای منطقه مناسب زیست جغرافیایی است، مجموعه قابل ملاحظه‌ای از گونه‌ها یا زیر گونه‌های نادر، آسیب پذیر یا در معرض خطر گیاهی یا جانوری یا تعداد قابل ملاحظه‌ای از افراد یک یا تعدادی از این گونه‌ها را حمایت میکند، به دلیل کیفیت و خصوصیات گیاهی و جانوری آن دارای ارزش ویژه‌ای جهت حفظ تنوع وراثتی و بومشناختی یک منطقه است، دارای ارزش ویژه‌ای به‌عنوان زیستگاه گیاهان یا جانوران در یک مرحله بحرانی از

چرخه زیستی آنها است، به طور مرتب 20، 000 پرنده آبی را حمایت میکند، به طور مرتب یک درصد از جمعیت یک گونه یا زیرگونه از پرندگان آبی را حمایت میکند؛

(ب) ارزش منطقی:

این مکان دارای ارزش منطقی است و به طور بارز نماینده منطقه خزر و تنوع زیستی آن است؛

(پ) وضعیت ملی:

این مکان، وضعیت اجرایی یک منطقه حفاظت شده ملی، اقدامات حفاظتی و طرح مدیریت مالی را دارد؛

(ت) منحصر به فرد بودن:

این مکان شامل زیستومهای منحصر به فرد یا نادر و یا گونههای نادر، مورد تهدید، در معرض خطر یا بومی میباشد؛

(ث) معرف طبیعی بودن:

این مکان به طور بارز معرف سامانههای بومشناختی، جمعیت یا انواع زیستگاه یا سایر خصوصیات طبیعی است.

(ج) تنوع زیستی:

این مکان تنوع بالایی از گونهها، جوامع، زیستگاهها یا زیست بومها را دارد؛

(چ) عوامل استرسزای انسانی قابل مدیریت:

مکانهایی با عوامل استرسزای انسانی کمتر در ارجحیت قرار دارند؛

(ح) عوامل استرسزای طبیعی قابل مدیریت:

مکانهای با کمترین درجه استرسزای طبیعی، در ارجحیت قرار دارند؛

(خ) دسترسی به دادههای پایه کافی:

این مکان دارای حداقل کمبود اطلاعات میباشد و برخی از درجههای اطلاعات پایه قابل اعتماد در دسترس است؛

(د) نماینده فرهنگی بودن:

این مکان به دلیل وجود فعالیتهای سنتی سازگار با محیط زیست و عجین با طبیعت که باعث رفاه جمعیتهای محلی میشود، دارای ارزش بالای نمایندگی میراث فرهنگی میباشد؛

(ذ) ارزشهای علمی، آموزشی و زیباییشناختی:

این مکان دارای ارزش علمی، آموزشی یا زیبایی شناختی است و با تهدیدهایی که ممکن است بلافاصله ارزشهای بومشناختی، زیستشناسی، زیباییشناختی یا فرهنگی آن را مختل کنند مواجه نمیشود؛

(ر) مداخله جامعه مدنی:

مداخله مستمر و مشارکت فعال عموم مردم بهویژه جوامع محلی در فرآیند برنامه ریزی و مدیریت این منطقه وجود دارد.

ب- معیار درج در سیاهه مناطق حفاظت شده دریای خزر

طرفهای متعاهد موافقت مینمایند تا جهت درج در سیاهه مناطق حفاظت شده دریای خزر، اقدامات برنامه‌ریزی و مدیریتی زیر را در مناطق پیشنهادی خود انجام دهند:

(الف) ارائه داده‌های پایه مربوطه از جمله جنبه‌های زیست محیطی، اجتماعی- اقتصادی و فرهنگی و طرحی جهت تکمیل کمبودهای اطلاعاتی شناسایی شده؛

(ب) ارائه اهداف کوتاه مدت و بلند مدت کاملاً مشخص طرح مدیریت حفاظت؛

(پ) ارائه اطلاعات مربوط به مقام/ مقامهای صلاحیتدار و وضعیت مداخله ذینفعان متعدد؛

(ت) بهکارگیری اقداماتی از جمله ارزیابی اثرات زیستمحیطی جهت جلوگیری، پایش و کاهش تمام منابع آلودگی که ممکن است تاثیر منفی بر وضعیت حفاظتی گونه‌ها، جامعه، زیستبوم یا زیستگاه، ارزش فرهنگی یا زیباییشناختی منطقه پیشنهادی برای درج در سیاهه مناطق حفاظت شده دریای خزر داشته باشند؛

(ث) در اجرای مفاد این پروتکل به‌ویژه در خصوص معرفی یا معرفی مجدد هر یک از گونه‌ها همکاری کاملی داشته باشند،

(ج) یک منطقه جهت درج در سیاهه مناطق حفاظت شده دریای خزر باید دارای طرح مدیریت باشد. قواعد اصلی این طرح مدیریت باید از زمان درج تعریف شده و بلافاصله اجرا گردد. طرح مدیریت تفصیلی باید در مدت سه سال از زمان درج ارائه گردد. عدم رعایت این تعهد موجب حذف آن مکان از سیاهه می‌گردد.

(چ) صلاحیت و مسئولیت اداره و اجرای اقدامات حفاظتی برای مناطق پیشنهادی جهت درج در سیاهه مناطق حفاظت شده دریای خزر باید به وضوح در متون حاکم بر هر منطقه مشخص گردد؛

(ح) برای اینکه منطقه حفاظت شده در سیاهه مناطق حفاظت شده دریای خزر درج گردد باید دارای یک بدنه مدیریتی با اختیارات کافی و همچنین ابزار و منابع انسانی جهت جلوگیری یا پایش فعالیتهایی باشد که ممکن است بر خلاف اهداف منطقه حفاظت شده باشند؛

(خ) برای اینکه منطقه‌ای در سیاهه مناطق حفاظت شده دریای خزر درج گردد باید دارای برنامه پایش باشد. این برنامه باید به منظور امکان ارزیابی شرایط و تحول منطقه و همچنین اثربخشی اقدامات انجام شده حفاظتی و مدیریتی و در نتیجه تعدیل آنها در صورت لزوم، شامل شناسایی و پایش تعداد معینی از عوامل مهم برای منطقه مورد نظر باشد. ارائه مرتب گزارشهای پایش منطقه از تاریخ درج در سیاهه مناطق حفاظت شده دریای خزر الزامی است.

پ- اجرای اقدامات حفاظتی، برنامه‌ریزی و مدیریتی

1 - اهداف حفاظتی و مدیریتی باید به وضوح در متن مربوط به هر مکان مشخص شده باشد و متشکل از مبنایی برای ارزیابی کافی بودن اقدامات انجام شده و اثربخشی اجرای آنها در مدت زمان بازبینی سیاهه مناطق حفاظت شده دریای خزر خواهد بود.

2 - اقدامات حفاظتی، برنامه‌ریزی و مدیریتی حاکم برای هر منطقه باید برای دستیابی به اهداف حفاظتی و مدیریتی مندرج در طرح مدیریتی آن مکان در کوتاه مدت و بلند مدت کافی بوده و به طور خاص تهدیدهای آن را مورد توجه قرار دهد.

3 - اقدامات حفاظتی، برنامه‌ریزی و مدیریتی باید بر پایه دانش کافی از عناصر محیط‌زیست طبیعی و عوامل اقتصادی- اجتماعی و فرهنگی باشد که مشخصه هر منطقه است. در صورت کاستی در دانش پایه، منطقه پذیرش شده برای درج در سیاهه مناطق حفاظت شده دریای خزر، باید جمع آوری داده‌ها و اطلاعات مفقود را به‌صورت فعالانه آغاز کند.

4 - در احترام به ویژگی مشخص هر مکان حفاظت شده، اقدامات حفاظتی برای منطقه حفاظت شده دریای خزر باید جنبه‌های اساسی زیر را مورد توجه قرار دهد:

(الف) تقویت مقررات مربوط به انتشار یا دفع پسماند و سایر موادی که احتمال دارد به طور مستقیم یا غیرمستقیم به یکپارچگی این منطقه لطمه وارد نمایند؛

(ب) تقویت مقررات معرفی یا معرفی مجدد هرگونه به منطقه؛

(پ) ساماندهی هر فعالیت یا عملی که احتمال دارد باعث آسیب رساندن یا مزاحمت گونهها شود یا ممکن است وضعیت حفاظتی زیستبومها یا گونهها را مورد تهدید قرار دهد یا ویژگیهای طبیعی، فرهنگی یا زیباییشناختی آن منطقه را مختل نماید،

(ت) مقررات حاکم در نواحی اطراف منطقه مورد نظر.

5 - گزارشدهی دوره‌های پایش و ارزیابی آن مکان و بازبینیهای مناسب طرح مدیریتی باید بر طبق این پروتکل انجام شود.

6 - عدم رعایت این معیارها موجب حذف از سیاهه مناطق حفاظت شده دریای خزر میگردد.

[1] این معیارها در آخرین ویرایش (نسخه 1.3) «معیارها و سیاهه قرمز اتحادیه بینالمللی حفاظت از طبیعت» قابل دسترسی است.